

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Jakub Porada

Akcionářská žaloba a žaloba na náhradu reflexní újmy

Diplomová práce

Olomouc 2019

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Akcionářská žaloba a žaloba na nábradu reflexní újmy* vypracoval samostatně a citoval všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 3. 4. 2019

.....

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu práce JUDr. Janu Lasákovi, Ph.D., LL.M. za odbornou pomoc při tvorbě diplomové práce a zejména za podnětné připomínky a návrhy na zlepšení práce.

Obsah:

SEZNAM ZKRATEK.....	5
ÚVOD	6
1. PÉČE ŘÁDNÉHO HOSPODÁŘE	9
2. AKCIONÁŘSKÁ ŽALOBA	13
2.1. PROCESNÍ ASPEKTY AKCIONÁŘSKÉ ŽALOBY.....	14
2.1.1. Procesní aspekty akcionářská žaloby proti představenstvu, nebo členům dozorčí rady.....	15
2.1.2 Akcionářská žaloba na splacení emisního kursu	22
2.2. PROMLČENÍ	23
2.3. AKCIONÁŘSKÁ ŽALOBA A DĚDICKÉ ŘÍZENÍ.....	24
2.4. AKCIONÁŘSKÁ ŽALOBA BĚHEM INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ.....	25
3. REFLEXNÍ ÚJMA	27
3.1. PROCESNÍ ASPEKTY REFLEXNÍ ÚJMY.....	29
4. SROVNÁNÍ AKCIONÁŘSKÉ ŽALOBY A REFLEXNÍ ÚJMY	32
5. SOUBĚH AKCIONÁŘSKÉ ŽALOBY A REFLEXNÍ ÚJMY	34
6. JINÉ ZPŮSOBY OCHRANY PRÁV SPOLEČNÍKŮ.....	36
7. SROVNÁNÍ SE ZAHRANIČNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVOU	39
ZÁVĚR	42
BIBLIOGRAFIE	45
ABSTRAKT	49
ABSTRACT	49
KLÍČOVÁ SLOVA.....	50
KEY WORDS.....	50

Seznam zkratek

ČNB – Česká národní banka

NOZ – občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb.

OSŘ – Občanský soudní řád, zákon č. 99/1963 Sb.

ZOK- zákon o obchodních korporacích, zákon č. 90/2012 Sb.

ZŘS- zákon o zvláštních řízeních soudních, zákon č. 292/2013 Sb.

ABGB- Das Allgemeine bürgerliche Gesetzbuch

BGB- Das Bürgerliche Gesetzbuch

AktG- Aktiengesetz

NS – Nejvyšší soud ČR

Úvod

Diplomová práce se zaměřuje na práva minoritních společníků a ochrany hodnoty jejich podílů proti poškození ze strany členů volených orgánů, kteří jsou voleni většinovými vlastníky společnosti a jejichž zájmy může volený orgán prosazovat na úkor minoritních vlastníků. V Českém právu nalezneme řadu způsobů ochrany, jednou z nich je např. derivativní žaloba. Derivativní žaloba je prostředek, jímž se může vlastník podílu ve společnosti domáhat ochrany subjektivních práv společnosti a v rámci tohoto řízení za právnickou osobu i jednat, a to namísto vedení společnosti. V případě v.o.s. a komanditní společnosti se jedná o společnickou žalobu dle § 108 ZOK, u s.r.o. se jedná o společnickou žalobu dle § 157 ZOK, u družstva jde o členskou žalobu dle § 584 ZOK a u akciových společnostech se jedná o akcionářskou žalobu dle § 371 ZOK. Krom těchto institutů je v našem právním řádu upravena i žaloba na náhradu reflexní újmy, ta je upravena v § 213 NOZ. Tato žaloba se zásadně liší od derivativních žalob podle ZOKu. Liší se především v procesním postavení žalobce, kdy na rozdíl od výše zmíněných institutů žalobce dle § 213 NOZ žaluje svým jménem újmu způsobenou jeho podílu, a to proti jinému společníku či proti členu statutárního orgánu společnosti. Podrobně se věnovat všem těmto institutům (tedy všem derivativním žalobám) v rámci jedné diplomové práce by nebylo reálné, neboť je to velice rozsáhlé téma a každá žaloba má své procesní odchylky, a proto svoji práci zaměřím na akcionářskou žalobu a její vztah k reflexní újmě.

Obecně lze v současném vývoji právní úpravy nalézt spíše rozšiřování práv minorit, a to zejména rozšiřování okruhu akcionářů, kteří dosáhnou na kvalifikované podíly. Novinkou je zavedení pouhého 1% podílu souhrnné jmenovité hodnoty, nebo počtu 1% kusů akcií základního kapitálu u společností se základním kapitálem začínající na hranici 500 000 000 Kč.¹ Dříve došlo i ke snížení z původních 10% na hranice 3% a 5%.² Nelze však zapomenout, že bezmezné rozšiřování okruhu kvalifikovaných akcionářů může vést k možnému zneužití ze strany minorit a k šikaně vedení společnosti. V této souvislosti se zaměřím i na srovnání se zahraniční právní úpravou.

Je nutné si uvědomit, že ochrana minorit je velmi zásadní součástí fungování současné ekonomiky, a to právě především s ohledem na ty největší akciové společnosti, kde i pouhé 1% podílu může znamenat investice v řádech stovek milionů korun. Podílové fondy zřízené v investičních společnostech jsou velmi důležitým hybným motorem ekonomiky. Při pohledu na

¹ LASÁK, Jan (In.) LASÁK, Jan a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář II. díl, 2014, Praha: Wolters Kluwer a.s., s. 1656.

² Tamtéž.

velké investiční společnosti, které v rámci podílových fondů mají své podíly rozprostřeny ve více společnostech, lze ještě více zdůraznit nutnost jejich ochrany, neboť investoři fondu očekávají určitou návratnost investice, jinak takový fond opustí. Uvedeno na příkladu: Pokud budeme mít investiční fond v hodnotě 1 mld. Kč se zaměřením na energetický sektor, přičemž bude tento fond obsahovat dvě společnosti, a to společnost „A“ a „B“. v rámci společnosti A dojde k zásadnímu pochybení vedení společnosti a tato společnost bude ve ztrátě, kterou nedokáže nahradit ani případný zisk ze společnosti B. Takový fond se stane ztrátovým, lze tedy očekávat odliv investorů z takového fondu. V důsledku úbytku investorů by tedy investiční společnost musela omezit i své pozice v energetické společnosti B, tím bez ohledu na hospodaření společnosti B dojde ke snížení hodnoty jejího podílu.

V práci se budu zabývat především současnými nedostatky právní úpravy reflexní újmy, a to se zaměřením na nedostatky procesní povahy. Posoudím i možnosti souběhu obou institutů a možné varianty řešení jejich kolizí. V jednotlivých podkapitolách rozeberu postup v řízení za situace, kdy dojde k překážkám v řízení: kdy žalobce/kvalifikovaný akcionář zemře, nebo dojde k úpadku žalobce.

Hlavním cílem práce je co možná nejsrozumitelnější právní rozbor akcionářské žaloby a žaloby na náhradu reflexní újmy. Tedy takový rozbor, který by byl vhodný jak pro vystudované právníky, tak i pro společníky v obchodních korporacích, kteří budou hledat možné varianty ochrany hodnoty svého podílu (zejména při nečinnosti volených orgánů společnosti). Cílem této práce je i problematika současného uplatnění obou těchto institutů a kolize z toho vyplývající. V neposlední řadě si práce bere za cíl také srovnání akcionářské žaloby a reflexní újmy se zahraniční právní úpravou, především s právní úpravou v Německu. K dosažení těchto cílů budu čerpat především ze současných komentářů a judikatury, dále také z odborných článků.

Práce bude rozdělena na sedm kapitol a jejich systematika bude následující: První kapitola bude věnována krátkému exkurzu k péči řádného hospodáře (jež je zásadní pro oba instituty), jelikož mám za to, že se jedná „o základní stavební kámen“, na kterém lze stavět případný úspěch či neúspěch samotných žalob. Tato kapitola bude zaměřena zejména na základní přehled judikatury.

Druhá, nejrozsáhlejší, kapitola práce se bude zabývat akcionářskou žalobou, v této kapitole bude podrobně rozebrána její hmotněprávní i procesní zákonná úprava, včetně judikatury.

Třetí kapitola se bude zabývat problematikou reflexní újmy a dále jejími procesními aspekty. V této kapitole bude také rozebrán postoj NS před zavedením tohoto institutu do našeho právního řádu.

Čtvrtá kapitola bude zaměřena na odlišení obou institutů (akcionářské žaloby a reflexní újmy), jejich výhod, či komplikací.

Pátá kapitola se bude zabývat zejména současnou procesní problematikou souběhu obou výše zmíněných institutů, neboť tato problematika je z pohledu současné právní úpravy nedostatečně upravena.

Šestá kapitola bude obsahovat krátký trestněprávní exkurz, který je určen především ke zdůraznění podpůrného charakteru i pro výše zmíněné institut. Tato kapitola má za cíl posloužit především společníkům, a to především z toho důvodu, aby věděli o veškerých možných variantách obrany, a to zejména za situace, kdy jim je zamezován přístup k informacím a dozorčí orgán společnosti je nečinný.

Sedmá kapitola se bude týkat srovnání zahraniční právní úpravy s českou právní úpravou, nicméně poznámky k zahraniční úpravě lze nalézt i v ostatních kapitolách.

Poslední kapitolou bude závěr, kde budou shrnuty poznatky, ke kterým jsem dospěl. Ke zpracování této práce budou využity obecné metody vědecké práce, jakými jsou: analýza, indukce, dedukce a komparace. Mimoto budu pracovat s právními argumenty, ať už se jedná o argumenty formálně-systematické, teleologické či jiné.

1. Péče řádného hospodáře

Jedná se o jeden ze základních institutů pro fungování současného pojetí korporátního práva v ČR. Zákon vymezuje péči řádného hospodáře v § 159 odst. 1 NOZ: „Kdo přijme funkci voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí do funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky“.

Při posuzování, zda osoba jednala s péčí řádného hospodáře či nikoliv, se postupuje objektivně. Tedy tak, jak by v obdobné situaci postupovala jiná rozumně pečlivá osoba, byla-li by v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace. V této souvislosti je nutné vymezit si, co chápeme pod pojmem „jiná rozumně pečlivá osoba“. Máme jí na mysli průměrného jiného člena v obdobném postavení, který by se na základě rozumně připravených podkladů a s nezbytnou loajalitou mohl rozhodnout stejně. Všechna rozhodnutí však musí být rozumně odůvodnitelná, tedy jednak co do motivu jednání a co do účelu.³

Obecně lze říci, že účelem účasti ve společnosti je dosažení zisku, jelikož hlavním cílem podnikání je výdělečná činnost. Účelu nemusí být nutně dosaženo přímo, postačí pouhé nepřímé dosažení účelu, není-li však ani toho dosaženo, není možné uvažovat o tom, že škoda nevznikla.⁴ Tudíž pokud například jednatel uzavře smlouvu o provedení díla za nižší cenu, než je obvyklá, pro osobu, která přislíbí výměnou za tuto zakázku prodej strategického pozemku u podniku, jehož je potřeba pro rozšíření společnosti a tedy i pro možnost vyšších výnosů, tak bez dalšího nelze takové jednání shledat za porušení péče řádného hospodáře, právě pro nepřímé dosažení zisku.

K porušení péče řádného hospodáře může dojít i nedbalostně, a to tehdy pokud člen statutárního orgánu zjistí nebo musel zjistit, že nemá dostatečné znalosti pro výkon funkce. Ať již při přijetí do funkce, nebo později, při samotném výkonu a není schopen řádně plnit funkci, měl by pro sebe z toho vyvodit důsledky.⁵ Jednání s řádnou péčí lze dosáhnout pouze tehdy, pokud jednající člen jednal pečlivě a na základě potřebných informací. K posouzení kvality informovanosti lze vycházet pouze z informací, jež měl člen statutárního orgánu, nebo mohl mít k dispozici v čase rozhodování, nelze tedy vycházet ze skutečností ex post.⁶ Členové statutárního orgánu musí v rámci podnikatelského úsudku jednat informovaně, tedy tak, aby při rozhodování použili rozumně dostupné informační zdroje a na jejich podkladě následně učinili rozhodnutí.⁷ V případě,

³ HAMPEL, Petr In BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. (ed.) *Komentář k zákonu o obchodních korporacích I.díl.* 1.vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 346.

⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. května 2008, sp. zn. 29 Odo 1118/2006.

⁵ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. (ed.) *Komentář k zákonu o obchodních korporacích I.díl.* 1.vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 343.

⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015.

⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015.

kdy člen statutárního orgánu nemá určité odborné znalosti, kterých je třeba k učinění správného rozhodnutí, je součástí péče řádného hospodaření zajištění posouzení od osoby, jež má potřebné odborné znalosti.⁸

Důležitou součástí péče řádného hospodaření je i zachování nezbytné loajalita a preferování zájmů společnosti nad své soukromé zájmy.

Výkon funkce by měl probíhat osobně, avšak z tohoto pravidla existuje výjimka, kdy člen voleného orgánu může zmocnit pro jednotlivý případ jiného člena téhož orgánu, aby za něho při jeho neúčasti hlasoval.⁹ V případě, kdy je členem voleného orgánu právnická osoba, nelze vycházet z doslovného znění zákona - konkrétně z § 159 odst. 2 NOZ, jelikož právnická osoba nemůže projevat vůli samostatně, má zde právnická osoba vždy určitého zástupce.¹⁰ Osobní výkon funkce se tedy vztáhne ke konkrétnímu zástupci právnické osoby.

Pod porušení péče řádného hospodáře nelze bez dalšího vztahovat situaci, kdy společnost dosáhne pod jeho vedením menších zisků v porovnání s předchozím rokem. Zisk společnosti je ovlivněn celou řadou faktorů, včetně ekonomických cyklů, které nemůže statutární orgán společnosti ovlivnit a nemohou mu být přičítána k tíži. „Člen představenstva odpovídá za řádný výkon své funkce, nikoliv za výsledek své činnosti. Jedná-li člen představenstva s péčí řádného hospodáře, není povinen společností hradit škodu, byť by v důsledku takového jednání vznikla.“¹¹ Nelze tedy při posuzování péče řádného hospodáře vycházet z obecného srovnání zisků, avšak je nutné posuzovat jednotlivá jednání statutárního orgánu.

Judikaturou NS bylo dovozeno, že nelze bez dalšího chápat za porušení péče řádného hospodáře ani to, že nebude vymáhána pohledávka společnosti za jinou osobou, jelikož může nastat celá řada situací, kdy se jednoduše nevyplatí vymáhat pohledávky, jelikož náklady vymáhání překročí možný zisk (např. v případech nemajetného dlužníka), tudíž i rozhodnutí nevymáhat pohledávku je součástí podnikatelského úsudku a může být naopak pro společnost prospěšné.¹² Dle mého názoru však v souladu s péčí řádného hospodáře by mělo dojít k pokusu vymáhání formou možných upomínek a případně i formou předžalobní výzvy. Takové prostředky jsou velmi levné a na mnoho společností může pouhá hrozba zapůsobit, jelikož téměř žádná společnost nechce riskovat případný spor, pokud je si vědomá svého pochybení.

Důsledkem porušení péče řádného hospodáře je odpovědnost za porušení smluvní povinnosti dle § 2913 NOZ. Sice lze argumentovat i ve prospěch porušení zákonné povinnosti,

⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008.

⁹ § 159 odst. 2 aktuální znění: zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ DĚDIC, JAN, LASÁK, Jan. Právnická osoba jako člen orgánu obchodní korporace. *Obchodněprávní revue*, 2013, roč. 5, č. 11-12, s. 305 – 311.

¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2014, sp. zn. 29 Cdo 3915/2012.

¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009.

avšak přikláním se k názoru JUDr. Lasáka, že se jedná o porušení smluvní povinnosti. Již samotný vznik funkce voleného člena statutárního orgánu na základě volby, jmenování či jiné povolání do funkce musí být tímto členem přijat, lze zde tedy spatřit dominantní smluvní prvek.¹³ Dále je nutno zdůraznit, že je kogentně upraven jen minimální rozsah odpovědnosti člena statutárního orgánu a lze tedy smluvně modifikovat větší rozsah odpovědnosti. Toto členění má zásadní význam, jelikož u porušení zákonné povinnosti je třeba zavinění, kdežto u porušení smluvní povinnosti se zavinění nevyžaduje.¹⁴ Odpovědnost za případné porušení péče řádného hospodáře nelze předem omezit, avšak v zákoně není pevně stanovená podmínka, že takovou škodu musí společnost uplatnit, lze totiž tuto újmu prominout, nebo se případně jinak narovná.¹⁵ V obecné rovině by však měla být tato újma v souladu s péčí řádného hospodáře ze strany ostatních členů orgánu vymáhána.

V případě více členů kolektivního orgánu, který jedná v rozporu s péčí řádného hospodáře: *„Budou ručit tito členové za závazky společnosti solidárně. Účastníky odpovědnostního vztahu jsou tedy jen ti členové statutárního orgánu, kteří svou konkrétní povinnost porušili, věřitel se může rozhodnout, na kterém ze solidárně zavázaných členů představenstva, který nejednal s péčí řádného hospodáře, se splnění závazku bude domáhat.“¹⁶*

Teorie podnikatelského úsudku a dispozice s právem na náhradu újmy způsobené porušením řádné péče vychází z angloamerického systému.¹⁷ V souvislosti s touto teorií je nutné zmínit zahraniční úpravu, konkrétně státu Delaware s odkazem na kauzu Aronson v. Lewis, kde je koncipována tato domněnka: *„...při přijímání podnikatelského rozhodnutí jednali členové správní rady na základě dostatečných informací, v dobré víře a v poctivém přesvědčení, že rozhodnutí je v nejlepším zájmu společnosti... V případě absence diskrečního oprávnění bude tento úsudek respektován soudem.“¹⁸* *„Břemeno je na straně, která napadá rozhodnutí, aby prokázala fakta vyvracející domněnku.“¹⁹*

Domněnka je překonaná, pouze pokud žalobce:

- i. prokáže dostatečná fakta vytvářející rozumnou pochybnost o tom, že členové správní rady byli nestranní a nezávislí, nebo
- ii. prokáže hrubou nedbalost žalovaného člena.

V praxi bude frekventovaná zejména druhá část testu vztahující se k přezkumu, tedy zda nedošlo k hrubé nedbalosti v procesu, který předcházel přijetí rozhodnutí. Pravidlo nedovoluje

¹³ LASÁK, Jan. In LAVICKÝ, Petr. (ed.) *Komentář Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 815 – 834.

¹⁴ §2910 a §2913 aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ PIHERA, Vlastimil. Tvrdé jádro a měkká slupka. Úvaha o odpovědnosti managementu kapitálových společností, *Obchodněprávní revue*, 2012, č. 5, roč. 4, s. 144.

¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. června 2012, sp. zn. 29 Cdo 2139/2011.

¹⁷ BORSÍK, Daniel. Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku *Obchodněprávní revue*, 2015, č.7-8, roč. 7, s. 193.

¹⁸ Aronson v. Lewis ze dne 1. března 1984, USA.

¹⁹ Tamtéž.

zkoumat vhodnost nebo rozumnost důvodů, jež vedly k rozhodnutí pro určité jednání.²⁰ Po vymezení péče řádného hospodáře a odpovědnosti člena statutárního orgánu nyní přejdeme, k samotnému uplatnění práva na náhradu škodu za její porušení formou akcionářské žaloby.

²⁰ BORSÍK, Daniel. Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku *Obchodněprávní revue*, 2015, č.7-8, roč. 7, s. 193.

2. Akcionářská žaloba

Akcionářská žaloba je nástroj, prostřednictvím něhož se mohou kvalifikovaní akcionáři domáhat ochrany zájmů společnosti tím, že za společnost vynucují plnění péče řádného hospodáře po členech orgánů společnosti. Případně splnění vkladové povinnosti jiného akcionáře, nebo se za společnost domáhají náhrady újmy způsobené společností členy představenstva či dozorčí rady. Důležité je, že společníci zde primárně nehájí své vlastní zájmy, ale zájmy společnosti, samozřejmě pokud ochrání společnost, ochrání tím zároveň i svůj podíl, který bude mít takto větší hodnotu.

Obecně lze za rozvojem derivativních žalob spatřovat snahu o zvýšení bezpečnosti vložených investic, především u minoritních akcionářů a motivovat statutární orgán k řádnému plnění fiduciární povinnosti.²¹ V akciové společnosti s jedním ovládajícím akcionářem představují derivativní žaloby ochranu minority před zvlášť ovládajícího akcionáře, v jehož prospěch často členové statutárních orgánů jednájí.²² Jedná se o celkem logický dopad, jelikož pokud vezmeme v potaz, že o odvolání člena rozhoduje valná hromada, tedy ta valná hromada, kde má např. jeden majoritní akcionář rozhodující vliv na jmenování a odvolání člena představenstva, pak lze chápat jistou loajalitu členů vůči majoritnímu akcionáři. Zde tedy akcionářská žaloba vytváří „záchrannou brzdu“ - kdy ochrání společnost v momentě porušení péče řádného hospodáře ve prospěch pouze majoritního akcionáře.

V rozvoji derivativních žalob lze však spatřit i negativní stránku, a to prostor pro případné šikanózní žaloby.²³ Jedná se o případy, kdy bude docházet k šikaně vedení společnosti, kteří namísto řízení společnosti budou zahlceni žalobami, kterými obhajují své minulé kroky. Dalším případem, kdy k takové šikaně může v praxi docházet, je spekulace s cenou akcií, kdy např. investiční společnosti nakoupí podhodnocené akcie společnosti a následně žalují vedení společnosti za porušení péče řádného hospodáře o náhradu škody. Již pouhou spekulací nových akcionářů na výsledku řízení (o náhradě škody), kteří budou očekávat výrazné navýšení ceny akcií v případě přiznání náhrady škody, může dojít k navýšení ceny akcií. Při vstupu nových akcionářů prodá původní žalobce akcie (všechny, či pouhou část) a tímto způsobem může žalující akcionář vydělat bez ohledu na výsledek řízení. Jako konkrétní příklad lze uvést zkrachovalou důlní společnost, kdy jsou žalováni bývalí členové statutárního orgánu řádově o miliardy korun. Po podání žaloby se cena akcie během měsíce zvedla o více jak 100%. Tito akcionáři v rámci „long position“²⁴ budou doufat

²¹ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. In HAMPEL, Petr. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích II.díl.* 1.vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s.1679.

²² Tamtéž.

²³ LASÁK, Jan. Tahle země není pro slabý: vstupní hypotézy minimálního využití derivativních žalob, *Obchodněprávní revue*, Praha: C.H.Beck, 2011, roč. 3, s. 77.

²⁴ Při tomto nákupu očekává investor vzestup hodnoty akcie. Rozdíl mezi nákupem a prodejem následně tvoří investorův zisk.

v úspěch ve sporu a skokové navýšení ceny, kdy investiční společnost naopak může následně opustit společnost a odejít se ziskem za spekulanty nakoupené akcie. Domnívám se však, že takové situace budou velmi vzácné. Pochopitelně nalezneme také případy, kdy k takovému zneužití bude docházet. Pokud však zhodnotíme celkový obraz právní úpravy, pochopíme, že obava ze systematické šikany a spekulací není příliš vysoká. Především s ohledem na celkové náklady takové žaloby. Rozhodně se nebudeme pohybovat v řádech jednotek tisíc, podrobněji se této problematice budu věnovat v rámci následující kapitoly – procesní aspekty akcionářské žaloby.

2.1. Procesní aspekty Akcionářské žaloby

Akcionářskou žalobu může podat pouze kvalifikovaný akcionář. Takovým akcionářem je osoba, jež v akciové společnosti se základním kapitálem do 100 000 000 Kč vlastní akcie, jejichž souhrnná hodnota nebo počet kusů dosáhne alespoň 5% základního kapitálu, u společností se základním kapitálem vyšším než 100 000 000 Kč se jedná o 3% a u akciové společnosti se základním kapitálem 500 000 000 Kč a vyšším se jedná o 1%.²⁵ Zákon však nebrání dohodě více akcionářů, kteří ve spojení dosáhnou na požadovaný podíl (zvláštní právní úpravu kvalifikované účasti zde mají banky²⁶). Ve stanovách lze ujednat odchylnou úpravu, ale pouze ve smyslu snížení minimálních hranic, k případnému zvýšení se nepřihlíží. Nelze tedy zúžit počet kvalifikovaných akcionářů, ale pouze jej rozšířit. Omezení práv kvalifikovaných akcionářů též není možné.²⁷ Nelze ani vyloučit u konkrétního druhu akcie právo na podání akcionářské žaloby, stejně tak nelze vyloučit právo na vysvětlení.²⁸

Žalobu lze uplatnit proti členům představenstva a dozorčí rady pro náhradu újmy z důvodu porušení péče řádného hospodáře a proti jinému akcionáři pro splnění vkladové povinnosti. Akcionářskou žalobu lze též uplatnit proti vlivné osobě²⁹. V případě členů představenstva, dozorčí rady a vlivné osoby se nevyžaduje, aby byli stále členy těchto orgánů, nebo měli vliv na společnost. Vyžaduje se však, aby v momentě rozhodnutí o jednání (jež mělo za následek způsobení újmy),

²⁵ § 365 aktuální znění: zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶ § 17a odst. 4 zákona č. 21/1992 Sb., zákon o bankách, ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s nařízením Evropského parlamentu a Rady č. 575/2013 čl. 4 odst. 1 bod 36, kdy je stanovena kvalifikovaná účast tak, že se jí rozumí přímá, či nepřímá kapitálová investice do podniku, která představuje 10% či více kapitálu na hlasovacích právech nebo která dává možnost podstatně ovlivňovat řízení tohoto podniku.

²⁷ §365 aktuální znění: zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů

²⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?* [online]. Bulletin-advokacie.cz, 21. 2. 2018 [cit. 2. 10. 2018]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/lze-akcionarum-odejmout-zakonem-priznana-prava-aneb-kdy-prestava-byt-akcie-akcii?browser=mobi>>

²⁹ § 71 aktuální znění: zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů.

takovou funkci zastávali, nebo takový vliv měli. Dále je možno akcionářskou žalobu uplatnit proti prokuristovi.³⁰

U vlivné osoby je nutné ještě rozlišit nároky z akcionářské žaloby od nároku vzniklého na základě § 71 odst. 2 ZOK, akcionářskou žalobou se lze domáhat náhrady újmy vzniklé společnosti, avšak v případě § 71 odst. 2 ZOK se akcionář domáhá své vlastní újmy.³¹ Zde je nutné upozornit na komplikace, které mohou vzniknout v případě uplatnění obou těchto nároků, jelikož po škudci nelze požadovat dvakrát nahrazení téže újmy.

Nelze však uplatnit akcionářskou žalobu vůči členům fakultativních orgánů akciové společnosti, jedná se o projev zásady, kdy zákonné výjimky (zastupování právnické osoby kvalifikovaným akcionářem) musí být vykládány restriktivně.³²

2.1.1. Procesní aspekty akcionářská žaloby proti představenstvu, nebo členům dozorčí rady

Akcionářská žaloba na splacení emisního kursu má subsidiární charakter. Před podáním akcionářské žaloby je nutné informovat písemně o svém záměru dozorčí radu. Pokud informovaný orgán neuplatní právo na náhradu újmy nebo na splacení emisního kursu bez zbytečného odkladu po obdržení informace, tak teprve poté přichází v úvahu následná obrana akcionáře skrze akcionářskou žalobu.³³ Pod pojmem „bez zbytečného odkladu“ nelze chápat konkrétní časový úsek. Tento pojem je nutno vykládat s ohledem na konkrétní okolnosti případu. Jako orientační kritérium však lze použít § 370 ZOK, kde je stanovena lhůta 2 měsíce pro dozorčí radu při přezkumu činnosti představenstva. Avšak v případě, kdy dozorčí rada aktivně koná a snaží se věc objektivně vyřešit, může být tato hranice jistě překročena. Pokud akcionář obdrží zprávu od příslušného orgánu, že se tento orgán nebude domáhat náhrady újmy, lze podmínku „bez zbytečného odkladu“ považovat za splněnou již samotným oznámením. Je zde vhodné, stanovit pravidla pro tuto situaci přímo ve stanovách společnosti.

K úspěšnému uplatnění akcionářské žaloby je zapotřebí i dostatek konkrétních informací. V této souvislosti je nutné zdůraznit právo kvalifikovaného akcionáře na požádání přezkumu výkonu působnosti představenstva. Dozorčí rada je v takovém případě povinna přezkoumat výkon představenstva bez zbytečného odkladu a nejpozději do 2 měsíců ode dne podání žádosti písemně

³⁰ LOCHMANOVÁ, Ludmila. In. BĚLOHRÁDEK, Alexandr. (ed.) *Komentář k zákonu o obchodních korporacích I. díl*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 349.

³¹ LASÁK, Jan In LASÁK, Jan. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014 s. 1684.

³² LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář II. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 1680.

³³ § 374 aktuální znění: zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů.

informovat kvalifikovaného akcionáře o výsledcích přezkumu.³⁴ V případě zjištění nedostatku, by měla dozorčí rada informovat o výsledcích valnou hromadu, která by poté stanovila omezení představenstvu.³⁵ V případě, kdy neshledá dozorčí rada pochybení, lze informace, jež obdržel akcionář v této zprávě, použít v dalším postupu při uplatnění akcionářské žaloby. Krom získání informací od dozorčí rady, lze potřebné informace získat i skrze právo na vysvětlení v průběhu řádné, případně mimořádné valné hromady. Společnost však může za jistých okolností odmítnout právo na podání informací akcionáři. Konkrétně se jedná o případ, kdy by poskytnutí vysvětlení mohlo přivodit společnosti nebo jím ovládaným osobám újmu, nebo jde o vnitřní informaci nebo utajovanou informaci podle jiného právního předpisu³⁶ a poslední je v případě, kdy takové informace jsou veřejně dostupné.³⁷ Akcionář má právo při konání valné hromady požadovat po dozorčí radě, aby určila, že podmínky odmítnutí vysvětlení nenastaly. Dozorčí rada je povinna o žádosti rozhodnout přímo na jednání valné hromady, nelze-li rozhodnout na jednání, tak nejpozději do 5 pracovních dnů od konání valné hromady. Pokud však bude odmítnuto svolání mimořádné valné hromady, jelikož mu akcionáři nebudou vysvětleny informace na řádné valné hromadě, na které má nárok, není takové porušení důvodem pro svolání mimořádné valné hromady, avšak může být za splnění i dalších podmínek důvodem pro napadení platnosti usnesení valné hromady.³⁸

V případě, kdy se akcionář domáhá náhrady újmy vzniklé porušením péče řádné hospodáře, zakládá zde zákon obrácení důkazního břemene, kdy člen orgánu musí prokázat, že jednal s péčí řádného hospodáře.³⁹ K obrácení důkazního břemene dochází právě z důvodu ztíženého přístupu společníka ke konkrétním dokumentům, nebo např. e-mailové konverzaci člena představenstva. Takové obrácení důkazního břemene však neplatí bezmezně, jelikož soud může rozhodnout, že to po něm nelze spravedlivě požadovat, navíc k obrácení důkazního břemene nedochází v celém rozsahu. K otázce důkazního břemene se v tomto případě vyjádřil NS takto: „*K přenosu důkazního břemene dochází pouze co do povinnosti prokázat, že jednal s péčí řádného hospodáře. Obledně vzniku škody, jakož i příčinné souvislosti mezi škodou a protiprávním jednáním, je důkazním břemenem zatížen ten, kdo se škody domáhá.*“⁴⁰ Akcionář tedy musí spolehlivě prokázat vznik škody a její příčinné souvislosti, která

³⁴ § 370 aktuální znění: zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ POKORNÁ, Jarmila. In BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích II.díl.* 1.vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1578.

³⁶ Např. zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

³⁷ § 359 aktuální znění: zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. května 2004, sp. zn. 29 Odo 841/2003.

³⁹ § 52 odst. 2 aktuální znění: zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. června 2012, sp. zn. 29 Cdo 3542/2011.

pochází od člena představenstva, případně člena dozorčí rady a teprve ve zbylé části dochází k přenosu důkazního břemene.

Akcionářská žaloba se v souladu s § 86 odst. 1 ZŘS podává u soudu, který je místně příslušný dle místa zápisu právnické osoby do veřejného rejstříku. Je zde však nutné zmínit výjimku, a to případ, kdy je uzavřena rozhodčí doložka. Jelikož k odpovědnosti za porušení péče řádného hospodáře dochází na základě smlouvy sjednané mezi společností a členem orgánu, může být v rámci této smlouvy taková doložka platně sjednána. Pokud je sepsána rozhodčí doložka, je k projednání namísto obecného soudu příslušný rozhodce. Pokud je i přesto podána žaloba na soud, je nutné, aby žalovaný uplatnil nejpozději při prvním jeho úkonu ve věci námitku nepřislusnosti soudu, načež soud takové řízení zastaví. Následně musí být do 30 dnů od doručení usnesení soudu o zastavení řízení podán návrh na zahájení řízení před rozhodčí. Možnost přezkumu rozhodčího nálezu je prostřednictvím předchozí dohody v rozhodčí smlouvě, kdy je stanoven postup pro přezkum dalším rozhodcem.⁴¹ Přezkum rozhodčího nálezu soudem je limitován § 31 zákona o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčího nálezu.

Podáním akcionářské žaloby se stává akcionář jedinou osobou, jež může jednat za právnickou osobu v daném jednání. Za právnickou osobu může jednat vždy pouze jediná osoba (viz § 21 odst. 5 OSŘ). V případě, že se více akcionářů spojí k podání žaloby, musí určit zástupce, který bude společnost zastupovat. Tento zástupce však musí prokázat, že je oprávněn za danou právnickou osobu jednat, zejména s ohledem na splnění podmínky kvalifikovaného akcionáře viz § 365 ZOK. V souladu s § 21 odst. 2 OSŘ nepoužijeme první odstavce uvedeného paragrafu a bude zde zastupovat právnickou osobu akcionář, který podal žalobu. Tato konstrukce je zcela logická, jelikož nelze očekávat, že by mohlo dojít k efektivnímu zastoupení právnické osoby např. členem statutárního orgánu, který by žaloval de facto sám sebe, nebo některého ze svých kolegů.⁴² Nutno zdůraznit, že takový člen by nemohl právnickou osobu zastupovat právě pro rozpor osobních zájmů se zájmy společnosti.⁴³ V případě, když by škodná událost měla tak zásadní důsledky, že by společnost skončila v insolvenci, by na místo zástupce vstoupil insolvenční správce. Toto bude podrobněji rozvedeno v podkapitole akcionářská žaloba a insolvenční řízení.

V případě, kdy akcionář, který žalobu jménem společnosti podal, přestane být akcionářem předmětné společnosti, dochází k přechodu práv a povinností na nového akcionáře (viz § 373 ZOK). Předmětné ustanovení se nepoužije na nabytí akcií na regulovaném trhu.⁴⁴ Na regulovaném

⁴¹ § 27 aktuální znění: zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, ve znění pozdějších předpisů.

⁴² HAMPEL, Petr. In BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích II.díl.* 1.vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1679.

⁴³ § 21 odst. 4 aktuální znění: zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Komentář Zákon o obchodních korporacích.* 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 564

trhu totiž akcionář nespĺňuje podmínku, že je mu znám původní akcionář. Mimo regulovaný trh mohou nastat tyto situace. Zaprvé - případ, kdy jeden kvalifikovaný akcionář, který podal žalobu přestane být zcela akcionářem a svůj podíl prodá nabyvateli, nabyvatel v této situaci nastupuje do pozice původního akcionáře, jelikož aktivní legitimace původního akcionáře zanikla. Zadruhé - v případě, kdy dojde k omezení účasti pod hranici kvalifikovaného akcionáře, nelze bez dalšího uzavřít ztrátu aktivní legitimace k zastupování společnosti.⁴⁵ V momentě, kdy klesne podíl akcionáře pod požadovanou výši kvalifikovaného akcionáře, jedná se o nedostatek věcné legitimace právního zástupce společnosti a pokud tento nedostatek nebude odstraněn musí soud rozhodnout o zastavení řízení. Otázkou, zda musí být akcionář po celou dobu řízení vlastníkem kvalifikovaného podílu se zabýval Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 2295/2010, kdy uvádí: „ *Nebyla-li zástupkyně oprávněna podat za žalobkyni (derivativní) žalobu a následně takové oprávnění v důsledku změny právního předpisu nabyla, došlo k odstranění překážky postupu řízení a soud proto měl rozhodnutí soudu prvního stupně o zastavení řízení zrušit a věc mu vrátit k projednání a rozhodnutí*“.⁴⁶ Lze tedy vyvodit závěr, že společník musí být po celou dobu vlastníkem počtu akcií potřebného pro splnění podmínky kvalifikovaného podílu, nebo alespoň ve spojení s jinými akcionáři. Pokud klesne požadovaný počet a nedojde ke zhojení této vady, soud takové řízení zastaví.

Zatřetí - zvláštní situace může nastat v případě, kdy kvalifikovaný akcionář podá akcionářskou žalobu a následně dojde k nucenému přechodu účastnických cenných papírů. Jedná se o variantu spíše teoretickou, zejména s ohledem na nákladnost takového řešení. Je však nutné si uvědomit, že i v případě, kdy má akcionář kvalifikovaný podíl, může dojít k nucenému přechodu účastnických cenných papírů. Tím se zde otevírá jistý prostor pro zneužití, jelikož v případě, kdy kvalifikovaný akcionář bude uvažovat o podání akcionářské žaloby a písemně informuje o svém záměru dozorčí radu, může valná hromada rozhodnout o nuceném přechodu účastnických cenných papírů, aby tím akcionář ztratil aktivní legitimaci k podání akcionářské žaloby.

Takové rozhodnutí musí být nejprve projednáno na valné hromadě. Právo na svolání valné hromady má společník, jenž splňuje podmínky dle § 375 ZOK, představenstvo následně musí svolat valnou hromadu do 30 dnů. Pozvánka na valnou hromadu má v takovém případě zvláštní náležitosti. Obsahuje zejména vyjádření představenstva, zda výši protiplnění považuje za přiměřenou - cena by měla být určena znaleckým posudkem. Cena však nemusí být určena znaleckým posudkem, pokud se jedná o účastnické cenné papíry přijaté k obchodování na evropském regulovaném trhu, zde je však v případě přechodu všech ostatních účastnických cenných papírů nutný předchozí souhlas ČNB. Pozvánka dále obsahuje výzvu zástavním věřitelům,

⁴⁵ LASÁK, Jan. Ve jménu korporace: derivativní žaloby vůči členům statutárního orgánu. *obchodněprávní revue*, 2010, 2. ročník, č. 3, s. 79- 80.

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. září 2011, sp. zn. 29 Cdo 2295/2010.

aby společnosti sdělili existenci zástavního práva k účastnickým cenným papírům. Pokud tedy akcionář nebude příliš otálet s podáním akcionářské žaloby, nemělo by dojít k takovému zneužití. Jelikož přezkoumání samotné výše ceny je velmi důležité, v praxi nelze očekávat, že představenstvo dosazené majoritním vlastníkem bude jednat tak, aby došlo k okamžitému navýšení hodnoty společnosti před nuceným přechodem. Naopak bude docházet k opatrnému podhodnocování společnosti. Spíše zde uvidíme přibrání nových závazků za účelem „rozvoje“, které v důsledku větší zadluženosti sníží hodnotu společnosti, následně dojde k ocenění společnosti a nucenému přechodu a po samotném přechodu teprve dojde k efektivnímu využití finančních prostředků. Po nuceném přechodu se již přesouváme z prostoru akcionářských žalob do sporu pouze o určení výše hodnoty, za kterou k nucenému přechodu došlo. V této souvislosti mohou být akcionářské žaloby významným instrumentem k ochraně minoritních akcionářů, kteří mohou dohlížet na plnění řádné péče představenstvem, tak aby zamezili včas i případnému podhodnocení společnosti nepřiměřenými závazky před samotným nuceným převodem.

Důsledkem právní úpravy akcionářské žaloby je především minimální praktické využívání.⁴⁷ Jednu z největších překážek vytváří již samotná výše soudních poplatků.⁴⁸ Výše soudního poplatku činí např. u žaloby na peněžité plnění 40 000 000 Kč částku 2 mil. Kč a pokud k tomu připočteme i ostatní výdaje, je jen velmi malá skupina akcionářů, jež si mohou takové řízení dovolit.⁴⁹ Soudní poplatek sice primárně má hradit společnost, nicméně v zákoně není výslovně stanovená povinnost, že společnost musí soudní poplatek uhradit. Taková povinnost byla sice dovozena judikaturou NS.⁵⁰ Na druhou stranu, pokud tuto judikaturu srovnáme s NS 29 Cdo 4276/2009, kde je uvedeno, že součástí péče řádného hospodáře je i rozhodnutí nevymáhat pohledávku, narazíme na otázku, kdo ve společnosti rozhoduje o zaplacení soudního poplatku? Odpovědí na tuto otázku je, že rozhodnutí o zaplacení soudního poplatku činí právě vedení společnosti. Tedy to vedení společnosti, jež má být žalobou napadeno. Pokud vedení bude tvrdit, že takové uhrazení soudního poplatku není v souladu s péčí řádného hospodáře, tak dle mého názoru nelze v takovém případě přinutit společnost k úhradě poplatku. V praxi má tudíž akcionář na výběr ze dvou možností. Buď může zaplatit soudní poplatek ze svého a následně žádat po společnosti skrze bezdůvodné obohacení vrácení soudního poplatku, nebo případně jej neuhradit, čímž dojde k zastavení soudního řízení z důvodu nezaplacení soudního poplatku.⁵¹ Souhlasím zde s panem

⁴⁷ LASÁK, Jan. Tahle země není pro slabý: vstupní hypotézy minimálního využití derivativních žalob, *Obchodněprávní revue*, 2011, 3. ročník, č. 3, s. 77.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Aktuální znění: zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. března. 2003, sp. zn. 29 Odo 871/2002.

⁵¹ LASÁK, Jan. Tahle země není pro slabý: vstupní hypotézy minimálního využití derivativních žalob, *Obchodněprávní revue*, 2011, 3. ročník, č. 3, s. 77.

doktorem J. Lasákem, který uvádí, že v této souvislosti by měl být nastaven mechanismus tak, aby umožnil zabránit společnosti vydávat náklady na podání žaloby bez šance na úspěch, nebo v případě žalob jejichž náklady zjevně překročí potenciální zisk z úspěchu.⁵² Naopak v případě zjevné účelnosti, by zde měl být nastaven mechanismus tak, že by nemělo docházet k zastavení řízení pro neuhrazení soudního poplatku. Zde odkáží na podkapitulu srovnání se zahraniční právní úpravou, konkrétně na srovnání s úpravou německou, kde je nutný první přezkum žádosti. V této souvislosti je nutné zmínit i usnesení vrchního soudu v Praze, který se vydal cestou aplikace výjimky v zákoně o soudních poplatcích, konkrétně skrze § 9 odst. 4 písm. c.), kdy v případě, že akcionář bez své viny nemohl uhradit soudní poplatek a zároveň prokáže nebezpečí z prodlení, soud řízení nezastaví z důvodu neuhrazení soudního poplatku. Soud zde uloží pouze povinnost uhradit soudní poplatek až společně s rozhodnutím (viz § 9 odst. 6 zákona o soudních poplatcích).⁵³ Což považuji za nejvhodnější variantu řešení.

Výše soudního poplatku hraje významnou roli, jelikož soudní poplatek se platí z celkové žalované částky, kdežto následné uspokojení z případného úspěchu ve věci se k samotnému akcionáři dostane pouze poměrně, dle zvýšení hodnoty jeho podílu. V případě, že bude s žalobou neúspěšný, riskuje většinou mnohem víc, než může získat. Akcionář má samozřejmě právo na náhradu účelně vynaložených nákladů. V případě úspěchu ve věci v plné výši - a to z důvodu bezdůvodného obohacení společnost, stejně mu tak může vzniknout povinnost nahradit náklady řízení protistraně v případě neúspěchu ve věci. Náklady sice prvotně musí nahradit společnost, avšak regrese si je může žádat společnost po akcionáři, zejména pokud se bude jednat o zjevně bezúspěšnou žalobu. Taková konstrukce se může jevit jako nespravedlivá, nicméně vychází z logiky věci, jelikož akcionář zde nehájí své zájmy, ale zájmy společnosti. V případě, že soudní poplatek byl uhrazen společností a akcionář bude neúspěšný, může společnost žádat náhradu škody (pokud se bude jednat o zjevně neúčelnou žalobu). Na druhou stranu takový soudní poplatek a taková konstrukce brání přehnané šikaně ze strany minoritních akcionářů, kteří by mohli využívat faktu, že soudní poplatky jsou nízké, nebo vždy bezpodmínečně hrazeny společností a lze tedy „risknout“ žalobu pro případný zisk, nebo jako nátlak na členy orgánu, aby jednali ve prospěch minorit a např. uzavřeli smlouvu s firmou blízkou kvalifikovanému akcionáři.

Je nutné zároveň respektovat dohodu, která byla s členem orgánu uzavřena v souladu s § 53 odst. 3 ZOK, kdy lze omezit či se vzdát rozsahu odpovědnosti za újmu způsobenou porušením péče řádného hospodáře. Zde je nutné zdůraznit, že takové vzdání se, nebo omezení lze pouze

⁵² LASÁK, Jan. Ve jménu korporace: derivativní žaloby vůči členům statutárního orgánu. *Obchodněprávní revue*, 2010, 2. ročník, č. 3, s. 77.

⁵³ Usnesení Vrchního soud v Praze ze dne 17. prosince 2016, č.j. 14 Cmo 258/204-101.

zpětně a nelze se jej vzdát do budoucna, podrobněji viz § 53 odst. 2 ZOK. Taková smlouva musí být schválena nejvyšším orgánem společnosti minimálně dvoutřetinovou většinou všech společníků. Touto smlouvou je vázán i kvalifikovaný akcionář, který proti tomuto členu uplatňuje akcionářskou žalobu. Otázkou je, jestli je takovou dohodou vázán i akcionář potom, co podal akcionářskou žalobu? Předně je povaha akcionářské žaloby pouze subsidiární, kdy akcionář pouze zastupuje zájmy společnosti, které v první řadě mají hájit orgány společnosti. Lze tedy dovodit, že i akcionář je v takovém případě vázán touto dohodou.⁵⁴

Co se týká případné náhrady nákladů řízení, lze odlišit dvě základní situace. První je taková situace, kdy akcionář řádně splnil informační povinnost vůči společnosti a dozorčí rada neuplatní takový nárok a zároveň ani neinformuje akcionáře o případných probíhajících jednání, při němž má být nahrazena újma. Z této situace lze jasně dovodit, že by akcionáři měly být nahrazeny náklady takového řízení, jelikož zde nelze shledat zavinění akcionáře. Naopak zde vidíme pochybení dozorčího orgánu. Druhou situací je taková situace, kdy akcionář vyzve nejvyšší orgán. Ten se však bude snažit mimosoudně vyřešit situaci a objektivně bude věc řešit a zároveň o těchto jednáních i informuje akcionáře. V takovém případě, právě kvůli subsidiárnímu charakteru akcionářské žaloby, by neměl takovou žalobu akcionář podat a nenáleží mu náhrada nákladů řízení. A v případě, že akciová společnost uhradila soudní poplatek, je povinen společnosti takový soudní poplatek uhradit.

Zakotvení možnosti vypořádání práva na náhradu újmy dohodou ve smyslu § 53 odst. 3 ZOK má své logické opodstatnění zejména za situace, kterou uvádí pan doktor Lasák – „*Lze si představit vysoce kvalifikovaného manažera, v důsledku jehož obchodní vedení je obchodní korporace dlouhodobě vysoce zisková. Na principu zákonné odpovědnosti by pak například mohl tento člen statutárního orgánu odpovídat za nepatrnou újmu, kterou by orgán musel vymáhat, ačkoliv v zájmu obchodní korporace je spíše takového manažera udržet*“⁵⁵ Taková dohoda však musí být uzavřena s péčí řádného hospodáře, jinak by zde mohl připadat ze strany akcionářů opět možnost postihu skrze akcionářskou žalobu.

Dále je nutné zdůraznit, že v případě, kdy dohoda o vypořádání může poškodit i věřitele společnosti (v případě, kdy taková dohoda zkracuje uspokojení věřitelů společnosti), mohou se tyto věřitelé domáhat neúčinnosti takového jednání v souladu s § 589 NOZ.⁵⁶

⁵⁴ Lasák, Jan. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích, I. díl*. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 448.

⁵⁵ Lasák, Jan. *Zákon o obchodních korporacích, komentář I. díl* Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 449.

⁵⁶ Lasák, Jan. *Zákon o obchodních korporacích, komentář I. díl* Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 450.

2.1.2 Akcionářská žaloba na splacení emisního kursu

Cílem zde není náhrada škody, ale splnění povinnosti jiným členem. Nejprve obecně k významu emisního kursu. Pod pojmem emisní kurs rozumíme peněžitou částku, za niž akciová společnost vydává akcii společnosti. Emisní kurs se určuje již samotnými stanovami.

Splacení emisního kursu je zásadní povinnost již pro samotný vznik společnosti, nepeněžitě vklady musejí být vneseny v plné výši před samotným vznikem společnosti.⁵⁷ Peněžitý vklad musí být splněn minimálně ze 30%. Splacení emisního kursu je možné i formou započtení pohledávky akcionáře vůči společnosti, lze tak však sjednat pouze smluvně a tato smlouva musí být schválena valnou hromadou. Samotná povinnost splatit emisní kurs trvá i v případě prohlášení neplatnosti právnické osoby, pokud to vyžaduje zájem společnosti. V takovém případě je povinen likvidátor firmy tuto povinnost vymáhat. Povinnosti splatit emisní kurs může být akcionář zproštěn pouze částečně, a to formou snížení základního kapitálu.

Prodlení se splacením emisního kursu je spojeno se sankcí ve formě dvojnásobku zákonného úroku z prodlení. To neplatí, pokud bylo ve společenské smlouvě určeno jinak. Ve společenské smlouvě lze sjednat lhůtu, ve které je společník povinen splatit jemu upsané akcie, avšak je zde i zákonný limit, a to do 1 roku od vzniku společnosti, nebo do 1 roku od účinnosti zvýšení základního kapitálu.

Krom již zmíněné hrozby úroky z prodlení jsou s nesplacením emisní kursu spojeny i důsledky na hlasovacích právech akcie, jelikož v rozsahu prodlení nelze s akciemi vykonávat hlasovací práva.⁵⁸ Tedy u akcií se jmenovitou hodnotou, kde se počet hlasů odvíjí od jmenovité hodnoty akcie, se tento rozsah omezení bude týkat poměrné části nesplacených akcií dle jmenovité hodnoty. U kusových akcií taktéž. Složitější situace nastane v případě, kdy není stanoven počet hlasů dle jmenovité hodnoty (např. kusové akcie s rozdílnou váhou hlasů, či akcie s jmenovitou hodnotou, jež mají ve stanovách, či zakladatelské listině upravenou váhu hlasů). V takovém případě je nutné určit si poměr mezi částí, se kterou je akcionář v prodlení ku celkovému emisnímu kursu. Tento poměr se poté aplikuje na celkový počet hlasovacích práv.⁵⁹

Pokud akcionář v této lhůtě nesplní, mělo by jej představenstvo vyzvat k nápravě ve lhůtě určené společenskou smlouvou, jinak do 60 dnů od doručení výzvy. Pokud nedojde ani k dodatečnému splnění povinnosti, může představenstvo rozhodnout o vhodném opatření, kdy mimo jiné může dojít i k vyloučení akcionáře v rozsahu prodlení. Pokud však bude představenstvo

⁵⁷ POKORNÁ, Jarmila. In LASÁK, Jan. (ed.) *Zákon o obchodních korporacích komentář I. díl* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 909.

⁵⁸ § 426 aktuální znění: zákona č. 90/2012 Sb., zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁹ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. (ed.) *Zákon o obchodních korporacích komentář II. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1961.

nečinné, je zde dán prostor právě skrze akcionářskou žalobu pro uplatnění tohoto nároku kvalifikovaným akcionářem. Avšak i zde je kvalifikovaný akcionář vázán podmínkou § 345 ZOK, tedy výzvou k uhrazení a stanovení lhůty k plnění.

Otázkou je, zda má povinnost akcionář vyzvat představenstvo, či dozorčí radu k podání žaloby na splacení emisního kursu vůči jinému akcionáři, nebo zda ji může uplatnit sám? Zde se názorově přikláním k doktorovi J. Lasákovi, a to sice že takovou povinnost akcionář nemá a není zde tedy důvod pro nedostatek aktivní legitimace. Opačný názor však zastává paní docentka Štenglová.⁶⁰ K názoru JUDr. Lasáka se přikláním z důvodu toho, že v zákoně nikde není stanovena povinnost pro informování dozorčí rady, nebo představenstva. Paní docentka Štenglová odkazuje na znění § 374 odst. 2 ZOK „*Pokud informovaný orgán neuplatní ... právo na splacení emisního kursu bez zbytečného odkladu po obdržení informace podle odst. 1, může akcionář uplatnit za společnost sám.*“ Avšak pokud se podíváme podrobněji, tak v odst. 1 se o splacení emisního kursu nic neuvádí. Tedy znění odst. 2 dle mého vychází spíše z toho, že je vždy pro akcionáře lepší informovat dozorčí radu, která může následně nárok vymáhat než zahajovat z vlastní iniciativy řízení.

2.2. Promlčení

Právo na náhradu újmy, které lze uplatnit akcionářskou žalobu, podléhá taktéž promlčení. Lhůty k promlčení se řídí občanským zákoníkem. Jedná se o projev zásady *vigilantibus iura scripta sunt*. Tedy obecně platí promlčení nároku ve 3leté subjektivní lhůtě a 10leté objektivní lhůtě. K otázce začátku běhu promlčecí lhůty zaujal NS jasné stanovisko, když ve svém rozsudku sp. zn. NS 29 Cdo 1667/2015 uvedl: „*Za okamžik, kdy se právnická osoba dozví o vzniku škody, je třeba zásadně považovat okamžik, kdy se o vzniku škody dozví nebo mohla dozvědět osoba, která je oprávněna škodu uplatňovat. Takovou osobou je statutární orgán právnické osoby, s výjimkou případů, kdy jsou zájmy statutárního orgánu v rozporu se zájmy právnické osoby. Nastane-li situace předvídaná § 131a Obchz. ve společnosti s jediným jednatelem anebo ve společnosti, kde se na vzniku škody podíleli všichni jednatelé, započne promlčecí doba okamžikem, kdy se o vzniku škody dozvěděl nebo mohl dozvědět společník, který je oprávněn takovou žalobu podat. To neplatí, bude-li takový společník současně jednatelem. Byl-li zde byt' jen jeden společník, jenž se na způsobení škody společnosti nepodílel, počíná promlčecí doba k uplatnění práva na náhradu škody běžet ode dne, kdy se tento společník dozvěděl nebo mohl dozvědět o škodě a o tom, kdo povinen k její náhradě. Počátek běhu promlčecí doby by se od vědomosti společníků o vzniku škody a o osobě škůdce neodvíjel pouze v případech, kdy by se společníci*

⁶⁰ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan. (ed). *Zákon o obchodních korporacích komentář. II. díl.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 1679.

podíleli spolu s jednatelem společnosti na způsobení škody, nebo zájmy společníků byly z jiného důvodu v rozporu se zájmy společnosti.⁶¹

Nejvyšší soud dále zdůraznil i nezbytnost povědomosti o osobě škůdce: „Zákon proto vychází z předpokladu, že po osobě, která ví o vzniku škody, lze požadovat, aby nárok u soudu uplatnila, jakmile má k dispozici takové informace o okolnostech vzniku škody, v jejichž světle se jeví odpovědnost určité konkrétní osoby dostatečně pravděpodobnou.“⁶² V tomto požadavku se zcela ztotožňuji s názorem NS. Je nutné zdůraznit, že k počátku běhu promlčecí lhůty není potřeba absolutní jistota v osobě škůdce. Pokud budeme trvat na spojení promlčecí lhůty s jistotou, nemusela by taková lhůta nikdy začít běžet. Zejména by zde byl velký prostor pro zneužití, jelikož by žalobce vždy mohl argumentovat tím, proč neměl jistotu v osobě škůdce a fakticky by tak nedocházelo k promlčení.

2.3. Akcionářská žaloba a dědické řízení

V této podkapitole se budu zabývat situací, kdy v průběhu řízení o akcionářské žalobě zemře kvalifikovaný akcionář, který podal akcionářskou žalobu.

Předně je nutné si uvědomit, že kvalifikovaný akcionář je pouze zástupcem společnosti, jejímž jménem jedná. Tedy není nutné vyčkat na ukončení řízení o pozůstalosti kvalifikovaného akcionáře, takový postup by byl v rozporu se zásadou hospodárnosti. V momentě, kdy zemře zástupce právnické osoby, dochází k přerušení řízení dle § 109 odst. 1 písm. a) OSŘ, soud v takovém momentě musí usilovat o co nejrychlejší odstranění překážky řízení.⁶³ Jedná se o obligatorní případ přerušení řízení. Zastavení řízení zde není možné, jelikož se jedná o překážku řízení, kterou lze odstranit.⁶⁴

Pokud zde není jiná oprávněná osoba, která může za společnost jednat, a to buď z důvodu, že: 1.) zde není žádná osoba z okruhu uvedeného v § 21 OSŘ, zejména s ohledem na povahu akcionářské žaloby, lze předně vyloučit žalované členy volených orgánů, kteří nemohou právnickou osobu ani zastupovat s ohledem na zjevný rozpor se zájmy zastoupené společnosti (viz § 21 odst. 4 OSŘ) 2.) nebo je sporné, která z více osob je oprávněna za společnost jednat a je nutné určit konkrétní osobu, jelikož za právnickou osobu může jednat pouze jedna osoba.

Soud by předně měl ze takové situace určit jinou vhodnou osobu, tedy opatrovníka v souladu s § 29 odst. 2 OSŘ. Soud může za opatrovníka určit např. advokáta či notáře, jelikož by

⁶¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. ledna 2016, sp. zn. 29 Cdo 1667/2015.

⁶² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2006, sp. zn. 25 Cdo 359/2005.

⁶³ DVOŘÁK, Bohumil. In LAVICKÝ, Petr. (ed). *Občanský soudní řád (§1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář*. 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer a. s., 2017, s. 464.

⁶⁴ § 104 aktuální znění: zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů.

zde podmínka kvalifikovaného podílu byla splněna tím, že zde je osoba, jež má kvalifikovaný podíl. A tato osoba je vzhledem k nemožnosti postupu v řízení zastoupena osobou, jenž dočasně zastupuje zájmy jak společnosti, tak zároveň zájem dědiců akcionáře (kteří by v případě úspěchu akcionářské žaloby měli podíl zvýšen zvýšením hodnoty akcie v případě úspěchu). Ke vzniku funkce opatrovníka je nutný souhlas osoby, jež má být za opatrovníka ustanovena. Souhlas se však nevyžaduje u advokáta, který je povinen takovou funkci přijmout, s výjimkou případů předpokládaných zákonem o advokacii.⁶⁵

Po dobu přerušení řízení neběží lhůty a nelze konat soudní jednání. Pokud se v řízení pokračuje, začínají všechny lhůty dle občanského soudního řádu běžet od počátku.

Po skončení dědického řízení odpadá překážka a dočasně ustanovený opatrovník tak přestane být oprávněn jednat.⁶⁶ Za původního kvalifikovaného akcionáře by měl nastoupit dědic kvalifikovaného podílu.

2.4. Akcionářská žaloba během insolvenčního řízení

V případě úpadku akciové společnosti, jejímž jménem akcionář podal akcionářskou žalobu, dochází k řadě zásadních procesních změn.

První zásadní změnou je ta, že od okamžiku rozhodnutí o úpadku se řízení o akcionářské žalobě přerušuje.⁶⁷ V případě, že dojde k prohlášení konkursu na společnost, lze v řízení pokračovat pouze na návrh insolvenčního správce. Takový souhlas je nutný s ohledem na přerušení všech soudních a rozhodčích řízení, jež se týkají majetkové podstaty dlužníka okamžikem prohlášení úpadku.⁶⁸ Právo zastupovat společnost v rámci řízení o akcionářské žaloby se přesouvá z rukou kvalifikovaného akcionáře k rukám insolvenčního správce, jenž je pověřen vedením insolvence vůči společnosti. Stejně tak, po dobu insolvenčního řízení vůči společnosti, je omezeno právo akcionáře podat takovou akcionářskou žalobu (takové právo má pouze insolvenční správce).

Nejvyšší soud se zabýval postavením akcionáře po prohlášení konkursu na společnost: „Osoba, která podala před prohlášením konkursu na majetek společnosti za společnost tzv. akcionářskou žalobu a zastupovala ji v soudním řízení, má poté, co byl na majetek společnosti prohlášen konkurs a po návrhu insolvenčního správce na pokračování v řízení se insolvenční správce stala žalobkyní namísto původně žalující společnosti, právní zájem na výsledku řízení (může tedy vystupovat jako vedlejší účastník).“⁶⁹

⁶⁵ § 19 aktuální znění: zákona č. 85/1996 Sb. o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. února 2017, sp. zn. 29 NSČR 220/2016.

⁶⁷ § 140d aktuální znění: zákona č. 182/2006 Sb., Insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁸ § 264 aktuální znění: zákona č. 182/2006 Sb., Insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. července 2014, sp. zn. 29 Cdo 1839/2014.

Insolvenční správce má též právo rozhodnout se o nepodání návrhu na pokračování již podané žaloby dlužníkem.⁷⁰ Tato pravomoc vyplývá již ze základních zásad insolvenčního řízení a je zde ponecháno na uvážení insolvenčního správce, jaká varianta je nejvhodnější pro zpeněžení majetkové podstaty. Pokud však bude dlužník trvat na pokračování takového řízení, může návrh podat sám. V případě, že bude v tomto řízení dlužník úspěšný, stane se výtěžek součástí majetkové podstaty. Nic však nebrání insolvenčnímu správci, i v případě pokračování řízení, tuto spornou pohledávku zpeněžit a postoupit ji tak na třetí osobu.⁷¹

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. března 2015, sp. zn. 29 Cdo 508/2013.

⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. března 2015, sp. zn. 29 Cdo 508/2013.

3. Reflexní újma

Jedná se o institut, jež je zcela nově zařazen do právního řádu České republiky. Byl zaveden až novelizací občanského zákoníku v roce 2012 (účinnost 2014). V zahraničí však tento institut nalezneme zakotvený již více než sto let. Lze odkázat např. na případ *Foss vs Harbottle* z roku 1843 ve Velké Británii (tomuto případu se budu podrobněji věnovat v kapitole srovnání se zahraniční právní úpravou).⁷² Ke koncepci reflexní újmy, ve vztahu k podílu akcionáře, zastával NS za účinnosti obchodního zákoníku negativní stanovisko. A to s odůvodněním, že taková pohledávka není pohledávkou člena, ale samotné společnosti.⁷³

Reflexní újmu je myšlena majetková hodnota podílu, která je snížena zásahem do majetku společnosti, od které se poměrně odrazí samotná škoda společníka. Reflexní újmu lze aplikovat na mnohem širší okruh korporací, než-li je tomu v případě akcionářské žaloby, kterou lze aplikovat pouze na akciové společnosti. Na rozdíl od akcionářské žaloby nenalezneme žádné kritérium minimálního podílu na korporaci k uplatnění náhrady. Z povahy věci je vyloučena aplikace na veřejnoprávní korporace, kde s ohledem na § 20 odst. 2 ZOK nelze přistoupit k aplikaci této úpravy.⁷⁴ Reflexní újmu lze aplikovat na veškeré soukromoprávní korporace, tedy na právnické osoby založené na společenství osob.⁷⁵ S odkazem na důvodovou zprávu lze konstatovat, že lze tuto žalobu aplikovat i na spolky. V případě aplikace na spolky je však nutno přihlídnout ke stanovám spolku, jelikož rozsah aplikace se zde může značně lišit. Obecně bude vždy možné žádat újmu na podílu z likvidačního zůstatku.⁷⁶ Problematické pro samotnou aplikaci je již pojmové oddělení majetku spolku od individuálního vlastnictví členů. Spolek sice v rámci vedlejší činnosti může i podnikat, případný zisk však lze použít pouze pro činnost spolku a podpoře hlavní činnosti.⁷⁷ V praxi však jde spíše o teoretický případ než o praktický problém, jelikož většina likvidovaných spolků má problém se samotnou úhradou nákladů likvidace.⁷⁸

Zvláštní situaci představuje poskytnutí státní dotace spolku, který vykonává veřejně prospěšnou činnost. Za neřádné využití dotace je stále odpovědným subjektem spolek, avšak

⁷² Případ *Foss v Harbottle* ze dne 25. 3. 1843, UK

⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2009, sp. zn. 29 Cdo 3663/2008

⁷⁴ LASÁK, Jan. Ve jménu korporace: derivativní žaloby vůči členům statutárního orgánu. *Obchodněprávní revue*, 2010, 2. ročník, č. 3, s. 77.

⁷⁵ LASÁK, Jan In LAVICKÝ, Petr. (ed.) *Komentář Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1082

⁷⁶ LASÁK, Jan In LAVICKÝ, Petr. (ed.) *Komentář Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1083

⁷⁷ LASÁK, Jan In LAVICKÝ, Petr. (ed.) *Komentář Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1100

⁷⁸ DVOŘÁK, Jan In ŠVESTKA, Jiří. (ed.) *Komentář Občanský zákoník svazek I. (§1-654)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 655-656

odebrání dotace pro porušení povinnosti konkrétního člena spolku může být předmětem sankce spolku vůči členovi.⁷⁹

Ze znění zákona lze dovodit, že nebude možná aplikace na nadace, které jsou také bez majetkové účasti člena.

V odborné literatuře nalezneme ve spojení s § 213 NOZ častěji označení reflexní škoda, namísto reflexní újma. V této práci pracuji s termínem reflexní újma, jelikož jej považuji za přesnější v souladu se současnou terminologií NOZ⁸⁰. Tento institut je od počátku rekonstrukce cílem řady kritik, v rámci novelizace NOZ se plánovalo i vypuštění tohoto institutu, s odvoláním zejména na celou řadu nejasností, zejména procesního rázu.⁸¹

Základní myšlenkou dle důvodové zprávy je řešení situace, kdy škůdce jedním skutkem způsobí škodu několika společníkům, a to samotným poškozením korporace. Tím dojde k poškození účasti i u ostatních společníků. Pokud však bude nahrazena škoda korporaci, vyrovná se tím i škoda vzniklá všem jejím členům.⁸²

Reflexní újma zahrnuje jednak majetkovou újmu, tak zároveň nemajetkovou újmu, případně i ušlý zisk. Nemajetková újma není způsobitelná objektivní finanční kvalifikace s odkazem na srovnatelnou hodnotu na trhu.⁸³ Ušlý zisk lze taktéž žalovat jako reflexní újmu, jelikož pokud nebude produkován zisk v plné výši, rozhodně to ovlivní cenu podílu a zejména takové jednání zasáhne do práva na podíl ze zisku. Pod pojmem ušlý zisk rozumíme ztrátu očekávaného přínosu za obvyklého a pravidelného průběhu věci.⁸⁴ Samotná výše ušlého zisku nemůže být určena libovolně její vyčíslení musí být na základě zjištění pravděpodobné výše, blížící se dle běžného uvážení jistotě.⁸⁵ Jako příklad ušlého zisku lze uvést např. úrok v bance, kde jsou peníze běžně uloženy.⁸⁶

⁷⁹ DAVID, Ludvík. In LAVICKÝ, Petr. (ed.) *Komentář Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. 1.vydání. Praha: C.H.:Beck, 2014, s. 1100.

⁸⁰ Újma se v základu rozděluje na škodu a nemajetkovou újmu.

⁸¹ ADMIN, Tým. *K NOZ § 213* [online]. Obzcan.cz, [cit. 1. prosince 2018]. Dostupné na: <<https://www.obzcan.cz/zakon/noz/cast-prvni/hlava-ii/dil-3/oddil-2/pododdil-1/paragraf-213?detail-comments-item-1775-expanded=1&detail-comments-item-1775-item-610-comments-item-240-expanded=1&detail-comments-item-1775-item-610-comments-item-1567-expanded=1&detail-comments-item-1775-item-610-comments-item-1775-expanded=1&detail-comments-item-1775-item-610-comments-item-3053-expanded=1&detail-comments-item-1567-expanded=1&do=detail-comments-item-1775-export>>

⁸² ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 148.

⁸³ BEZOUŠKA, Petr In. HULMÁK, Milan. (ed.) *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*, 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1497.

⁸⁴ BEZOUŠKA, Petr In. HULMÁK, Milan. (ed.) *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*, 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1688 – 1695.

⁸⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 1996, sp. zn. II Odon 15/1996.

⁸⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. října 1971, sp. zn. 6 To 33/1971.

3.1. Procesní aspekty reflexní újmy

Problematická je otázka účastenství v rámci řízení o reflexní újmě. Zejména pak otázka, zda je společnost účastníkem řízení. Předně není možné, aby soud určoval okruh účastníků a *ex officio* rozhodl o přistoupení účastníka ve sporném řízení.⁸⁷ Problematická je v této souvislosti formulace § 213 NOZ, kdy: „...*může soud i bez zvláštního návrhu uložit povinnost nahradit způsobenou škodu jen korporaci...*“. Co do samotného výkladu by bylo vhodnější tuto část přesunout do OSŘ jako zvláštní způsob přistoupení účastníka, která by zde dávala logičtější význam. V samotném znění občanského zákoníku totiž působí matoucím dojmem. Je otázkou, zda tato úprava byla myšlena jako hmotněprávní v tom smyslu, že pokud na straně žalobce je jak společnost, tak poškozený společník, je na vůli soudu, zda rozhodne, že se škoda nahradí jen společností. To považuji za nepravděpodobné, a to právě s ohledem na znění § 213 NOZ „*i bez zvláštního návrhu*“. Kdy se dle mého názoru jedná o návrh dle § 92 odst. 1 OSŘ, kterým je myšleno přiznání náhrady společnosti kdykoliv. Tedy bez ohledu na to, zda je společnost účastníkem řízení. Jsem toho názoru, že se v této části jedná spíše o procesní úpravu, která měla být zařazena do OSŘ a umožňovat přistoupení společnosti i bez návrhu dle OSŘ. Otázkou však je, zda lze nutit společnost vstupovat do řízení? Navíc nelze nechat přistoupit společnost pouze na moment vynesení rozsudku a co víc pouze v případě úspěchu ve věci. Zároveň nelze vynést rozsudek ve prospěch někoho, kdo není účastníkem řízení. Není možný ani postup skrze vedlejšího účastenství, jelikož ani vedlejší účastník nemůže mít právo na celý předmět sporu a je nutný souhlas s přistoupením do řízení.⁸⁸ Zároveň pokud bude společnost i jako vedlejší účastník podporovat žalobce, může i společnosti vzniknout povinnost hradit náklady řízení v případě neúspěchu ve věci. Takový možný dopad je určitě nežádoucí, zejména s ohledem na fakt, že společnost i v případě odmítní účasti bude účastníkem.

Dle mého názoru, z pohledu současné právní úpravy lze shledat zásadní nedostatek právní úpravy účastenství ve vztahu k reflexní újmě. Avšak v případech, kdy soud bude muset rozhodnout o tom, komu přizná náhradu škody, shledal bych za vhodnou cestu talkovou, kdy bude soudem společnost vyzvána, zda chce přistoupit do řízení na straně žalobce (jako účastník řízení dle § 92 odst. 1 OSŘ). V případě, že společnost odmítne přistoupení, nebyla by účastníkem řízení, soud by v takovém případě neměl mít možnost přiznat reflexní újmu společnosti, ale pouze společníkovi. Nutno podotknout, že taková konstrukce by se jevila asi jako nejednodušší, avšak v takovém případě

⁸⁷ LASÁK, Jan In LAVICKÝ, Petr. (ed.) *Komentář Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1088.

⁸⁸ PŘIDAL, Ondřej. In SVOBODA, Karel. *Komentář k občanskému soudnímu řádu*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, s. 395-397.

by postrádala předmětná část § 213 NOZ praktický význam. Zejména s ohledem na fakt, že bude-li společnost chtít vymáhat náhradu škody, učiní tak sama a nikoliv jako jeden z účastníků.

Další otázkou je, jaká je samotná výše soudního poplatku? Má být vyčíslená z částky, jež by mohl hradit společník přímo společnosti (čímž by došlo k náhradě reflexní škody), nebo jen z částky, které se přímo domáhá společník? Zde se přikláním k vyčíslení soudního poplatku pouze z reflexní újmy domáhajícího se společníka, jelikož soud může, avšak nemusí přistoupit k náhradě újmy přímo společnosti. Na rozdíl od akcionářské žaloby zde bude soudní poplatek hradit přímo společník.

K určení samotné výše újmy zde použiji členění JUDr. J. Lasáka, které postupně rozvinu.⁸⁹ První varianta je taková, že odraz škody způsobené společnosti je dle poměru účasti ve společnosti. Tedy uvedeno na příkladu: pokud je společnosti způsobena škoda ve výši 10 mil. Kč, došlo k jejímu znehodnocení ve výši 10 mil. Kč a pokud společník má podíl 30% ve společnosti, jeho majetková újma je 3 mil. Kč. Taková konstrukce se na první pohled zdá nejjednodušší a logická, ale nemusí nutně odrazit přesnou škodu způsobenou společníkovi.

Druhou variantou je vyčíslení ztráty hodnoty podílu společníka, jelikož škoda způsobená společnosti a ztráta na hodnotě podílu nemusí nutně přesně odpovídat, což je největší problém první varianty. Tedy pokud společnosti je způsobena škoda 10 mil. Kč a společník má podíl 30% ve společnosti, přičemž celková hodnota podílu bude 20 mil. Kč a po způsobené újmě bude hodnota podílu 16 mil. Kč, je zde reflexní újma 4 mil. Kč. Jak vidíme na příkladu může zde nastat výrazný rozdíl oproti první variantě (at' větší, nebo menší újma, než u první varianty). Samozřejmě druhá varianta zde byla uvedena pouze jako příklad, jelikož v praxi bude cena ovlivněna desítkami jiných faktorů, které bude nutné znalecky ohodnotit. Přikláním se k názoru JUDr. J. Lasáka, že cílem zákonodárce je postupovat druhou variantou. To se však pro praxi jeví značně nepraktické i s ohledem na to, že musí být ohodnocen konkrétní podíl. Lze tedy vyvodit závěr, že z pohledu rychlosti a hospodárnosti je pro soud jednodušší vyčísřit škodu způsobenou přímo korporací a tu nahradit přímo korporací.

K problematice reflexní újmy, která by byla hrazena přímo společníkovi se postavil kriticky Nejvyšší soud, který k této problematice uvedl: „*Hodnota ve společnosti s ručením omezeným se odvíjí (zejména) od hodnoty čistého obchodního majetku společnosti. Skutečná škoda způsobená společnosti (v jejímž důsledku se sníží čistý obchodní majetek společnosti) se projeví snížením hodnoty podílů ve společnosti - společníci v jejím důsledku utrpí újmu. Tato újma je závislá na existenci škody na majetku společnosti. Je-li škoda vzniklá na majetku společnosti nahrazena, je odstraněna i újma, způsobená jejím společníkům v důsledku snížení hodnoty*

⁸⁹ LASÁK, Jan In LAVICKÝ, Petr. (ed.) *Komentář Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1081 – 1083.

*jejich podílů. Náhradou škody způsobené společnosti je odstraněna i újma vzniklá v důsledku tohoto jednání společníkům na jejich podílech, není teda potřeba, aby byl – vedle žaloby společnosti - konstruován další samostatný nárok společníka na náhradu této újmy.*⁹⁰ Lze tedy dovodit, že ze znění stanoviska senátu NS bude přistoupeno spíše k náhradě újmy vzniklé přímo společnosti, takové řešení je z praktického hlediska pro soud nejjednodušší. Soud vyčíslením újmy vzniklé společnosti se již dále nemusí zabývat otázkou, v jaké výši byl poškozen podíl jednotlivého společníka.

Aplikace reflexní újmy je problematická i s ohledem na možné poškození věřitelů v rámci exekučního řízení proti poškozené korporaci. Pokud by společnost byla poškozena jednáním jednoho ze členů společnosti a došlo by k zadlužení společnosti, která by vedla k ukončení činnosti společnosti, přičemž by se nedařilo uspokojit věřitele v rámci prodeje všech aktiv, považují za nespravedlivé, pokud by ke společníkům dorazila náhrada reflexní újmy a k věřitelům by se nedostalo nic.

Důvodová zpráva zdůrazňuje však případ, kdy nemá naopak dojít k přímé náhradě společnosti, a to v případě kdy ovládající osoba, nebo osoba ve vedení korporace jsou osoby propojené s ovládající osobou propojené či spřízněné. Zákonodárce zde cílí na fakt, že v takovém případě nepovede náhrada újmy korporaci k náhradě újmy společníkům.⁹¹ Škůdce by jednoduše nahradil újmu společnosti a znovu způsobil újmu, společník by tak *de facto* se soudil zcela zbytečně a pouze by riskoval neúspěch ve věci.

⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2009, sp. zn. 29 Cdo 3180/2008.

⁹¹ ELIÁŠ, Karel. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 148.

4. Srovnání akcionářské žaloby a reflexní újmy

Základním rozdílem reflexní újmy a derivativních žalob je zejména odlišné postavení akcionáře v rámci řízení. V případě reflexní újmy podává akcionář žalobu svým jménem, kdežto v případě derivativních žalob je zde společník pouze zákonným zástupcem společnosti a žalobcem je zde sama společnost.⁹² K vzájemnému vztahu těchto institutů existuje celá řada názorů. Dle mého názoru, pokud akcionář splňuje podmínku kvalifikovaného akcionáře, měl by akcionář upřednostnit variantu akcionářské žaloby, která již tak má subsidiární charakter. K tomuto názoru se přikláním především z toho důvodu, že společník by měl upřednostnit zájmy na co nejlepším chodu společnosti před zájmem na jednorázové vyplacení újmy (jež může být vydána v rámci reflexní škody - kde sice soud taktéž může rozhodnout o náhradě újmy společnosti, avšak může rozhodnout i o náhradě újmy pouze společníkovi). V zákoně však nutnost takového postupu výslovně stanovena není. Lze zde tedy postupovat žalobou z reflexní újmy i před akcionářskou žalobou, nebo případně podat obě žaloby společně. K vzájemnému souběhu se vyjadřuji podrobněji v kapitole *Souběh akcionářské žaloby a reflexní újmy*.

Za výraznou absenci zákonné úpravy, v porovnání např. s akcionářskou žalobou, považuji vypuštění povinnosti člena upozornit dozorčí orgán o úmyslu takovou žalobu podat. Ve své podstatě jde v případě reflexní újmy o soukromý záměr akcionáře. Na druhou stranu je nutné zabránit i přehnané šikaně ze strany akcionářů na členy volených orgánů, kdy skrze kontrolu dozorčím orgánem může dojít k nápravě. Je otázkou, zda i to bylo přímo cílem zákonodárce. Domnívám se však, že takový cíl by byl zcela neproporcionální sledovanému záměru a znevýhodňoval by *de facto* kvalifikovaného společníka, který takovou povinnost má. Hlavním účelem informační povinnosti je zejména smírné vyřízení věci, kdy se má zejména zabránit přehnané šikaně vedení společnosti a zabránit soudním řízením, které mohou na společnost vrhat negativní světlo (zejména u odběratelů a investorů).

Reflexní újma je výrazně rychlejší variantou, jelikož není nutné čekat na vyjádření a reakci dozorčího orgánu společnosti. Je zde minimálně vhodné však podat předžalobní výzvu v souladu s právní úpravou OSŘ, již z důvodu náhrady případných nákladů řízení. Do budoucna bych však v této věci upravil právní úpravu a stanovil bych zde oznamovací povinnost, aby se zabránilo zbytečnému soudnímu sporu, který mohl být vyřízen uvnitř společnosti skrze dozorčí orgán.

⁹² LASÁK, Jan In LAVICKÝ, Petr. (ed.) *Komentář Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1081.

Dalším rozdílem je i zaplacení soudního poplatku. V případě akcionářské žaloby má povinnost zaplatit soudní poplatek společnost, kdežto u reflexní újmy musí soudní poplatek zaplatit sám společník.

Jako výhodu aplikace reflexní újmy před aplikací akcionářské žaloby považují situaci, kdy společnosti již hrozí úpadek. Jelikož v případě úpadku může namísto zástupce společnosti vstoupit insolvenční správce, který takovou pohledávku může i zpeněžit (tak, že ji vydraží a postoupí na jinou osobu). To z pohledu společníka není žádoucí, tedy pokud společník předpokládá úpadek společnosti je zde z pohledu jeho osobních zájmů postup dle § 213 NOZ vhodnější. Náhrada reflexní újmy není pohledávkou společnosti, ale pohledávkou akcionáře, tudíž nespadne taková pohledávka do majetkové podstaty.

Velmi problematická pro praktické využití je i minimální zákonná úprava reflexní újmy. Zejména ve vztahu k samotné náhradě újmy, kdy není zákonem vyřešena otázka procesního postavení společnosti. Dle procesních předpisů neexistuje varianta, kdy může být náhrada újmy dána společnosti - zejména v případě, kdy společnost nevstoupí do řízení o reflexní újmě. Nebýt účastníkem řízení může být pro společnost výhodné, zejména s ohledem na možný neúspěch ve věci. Pokud však společnost bude přesvědčena o úspěchu ve věci, lze očekávat, že újmu bude vymáhat sama a nebude vstupovat do řízení o reflexní újmě. Další otázkou je, jaký společník může podat žalobu na náhradu reflexní újmy? Domnívám se, že vzhledem k samotnému gramatickému výkladu znění zákona, zde není přímo předpokládána podmínka určitého kvalifikovaného podílu. Lze tedy vyvodit závěr, že v případě, kdy nebude splněna podmínka kvalifikovaného podílu (jež je potřebná např. u akcionářské žaloby), nic nebrání domáhat se náhrady skrze reflexní újmu kterémukoliv akcionáři.

5. Souběh Akcionářské žaloby a reflexní újmy

Velmi problematická je otázka souběhu akcionářské žaloby a reflexní újmy. Uvedeno na příkladu: Pokud kvalifikovaný akcionář podá akcionářskou žalobu proti členu představenstva pro porušení péče řádného hospodáře za škodnou událost, jež způsobila společnosti škodu 10 mil. Kč a způsobí tak škodu na podílech několika společníků, lze uvažovat o možnosti podat žalobu na náhradu reflexní újmy? Souhlasím s názorem JUDr. J. Lasáka, že pokud budeme trvat na primární přednosti práva společnosti uplatnit škodu prostřednictvím akcionářské žaloby, může nastat situace, kdy v rámci řízení o této žalobě může dojít k promlčení práva na náhradu reflexní škody⁹³, taková konstrukce není zcela žádoucí, již ze samotného pohledu článku 36 LZPS. Tuto konstrukci však nalezneme v zahraničí, kdy je možno žádat reflexní újmu, pokud nelze a není uplatněna akcionářská žaloba.⁹⁴

Dle mého názoru nic nebrání tomu, že pokud bude akcionářská žaloba i žaloba na náhradu reflexní újmy podána současně pro stejný skutek, mělo by zde dojít ke spojení věcí v souladu s § 112 OSŘ - jelikož budou takové spory zahájeny u stejného soudu a skutkově spolu velmi úzce souvisejí. Otázka, zda se jedná i o stejné účastníky zde dle mého má být vykládána extenzivně, pokud se podíváme co do důsledku, tak součástí společnosti, která podává akcionářskou žalobu je právě i akcionář, který podává žalobu na náhradu reflexní újmy, při které může být škoda nahrazena zároveň i společnosti (či dokonce na místo akcionář bude nahrazena pouze společností). Je zde zjevné pronikání zájmů a vazeb účastníků. Tudíž z mého pohledu nic nebrání závěru, že podmínky pro spojení věci jsou zde splněny. Z pohledu hospodárnosti řízení, je taková varianta nejlepší. Navíc taková konstrukce by mohla ochránit společníka, který uplatňuje reflexní újmu, jelikož nemusí být záruka toho, že společník, který podal akcionářskou žalobu, bude bez dalšího hájit zájmy společnosti (např. z důvodu mimosoudních dohod atd.), přičemž by jiný akcionář neměl možnost uplatnit své nároky z reflexní újmy.

V předchozím odstavci se názorově rozcházejím s konstrukcí řešení situace s JUDr. J. Lasákem, který konstrukci staví tak, že v případě, kdy bude podána akcionářská žaloba, bude žaloba z reflexní újmy přerušena do skončení řízení o akcionářské žalobě – že tím by nemohlo dojít k promlčení nároku z reflexní újmy.⁹⁵ Je zde však výrazně oslabena pozice žalobce, jelikož může

⁹³ LAVICKÝ, Petr. In LASÁK, Jan (ed.) *Komentář Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1087.

⁹⁴ THOMPSON, ELIZABETH J. *Direct Harm, Special Injury, or Duty Owed: Which Test Allows for the Most Shareholder Success in Direct Shareholder Litigation?* [online]. Questia.com, 2009 [cit. 30. prosince 2018]. Dostupné na: <https://www.questia.com/read/1P3-2035044241/direct-harm-special-injury-or-duty-owed-which-test>

⁹⁵ LASÁK, Jan In LAVICKÝ, Petr. (ed.) *Komentář Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1087.

trvat řadu let, než skončí řízení o akcionářské žalobě a v takovém případě bude mít žalobce z reflexní újmy *de facto* důkazně neúnosnou situaci, jelikož bude téměř nemožné dotázat se například svědků na okolnosti případu. Navíc s přihlédnutím k samotného znění § 109 odst. 2 OSŘ, kde je uvedeno: „*Pokud soud neučiní jiná vhodná opatření...*“. Je zde zjevná tendence přistoupit k přerušení řízení až v krajním případě. K problematice přednosti spojení věcí před přerušением řízení se vyjádřil NS takto: „*Přitom je zjevné, že tam, kde se vedle postupu dle § 109 odst. 2 písm. c/ o. s. ř. nabízí soudu (jako možný) postup dle § 112 odst. 1 o. s. ř., má spojení věcí ke společnému řízení zásadně přednost před přerušением řízení. Institut spojení věcí vede (tím, že řízení pokračuje) ke naplnění účelu občanského soudního řízení vymezeného ustanovením § 6 o. s. ř., kdežto využití institutu přerušení řízení lze chápat jako krok, jenž zřejmě povede k oddálení kýmžného výsledku (ve sporu se nepokračuje), leč je žádoucí se zřetelem k předmětu jiného (nejen) soudního řízení, jež je důvodem přerušení řízení.*“⁹⁶ Zároveň v případě spojení věcí nic nebrání zamítnutí akcionářské žaloby a současně rozhodnout o náhradě reflexní újmy jen společníkovi. Je však otázkou, jakou cestou se zde vydá soudní praxe.

⁹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2013, sp. zn. 27 CDo 57/2013.

6. Jiné způsoby ochrany práv společníků

Krom výše zmíněných způsobů ochrany práv dle soukromého práva je nutné uvést i možnosti obrany dle práva veřejného. Využití veřejného práva má hlavní význam zejména v případech, kdy členové statutárního orgánu odmítají sdělit základní informace, které jsou nutné k samotnému uplatnění akcionářské žaloby, či žaloby na náhradu reflexní újmy. Trestní řízení nepodléhá žádné poplatkové povinnosti a celé řízení je omezenou řadou lhůt, v nichž musí být objasněny skutečnosti významné pro trestní řízení. K přijetí trestního oznámení není potřeba dodržet místní příslušnost, jelikož policie ČR a státní zastupitelství mají dle trestního řádu povinnost přijmout trestní oznámení. Avšak s ohledem na rychlost řízení doporučuji učinit oznámení na místně příslušném státním zastupitelství (jelikož místně nepřislušné státní zastupitelství či místně nepřislušné oddělení PČR, věc pouze postoupí místně příslušnému – vzniká zde tedy zbytečná prodleva).

Orgány činné v trestním řízení mohou na základě povolení provádět kontroly všech dokumentů, nebo provést domovní prohlídky, při nichž může být získána celá řada zásadních informací, jež mohou posloužit i pro určení rozsahu náhrady újmy. Navíc lze dosáhnout i zajištění akcií, tedy je např. akcionář nemůže převést na jiného. Účelem takového zajištění je zachování hodnoty majetku. Pokud to tedy bude nutné k zachování hodnoty lze např. i docílit omezení výkonu hlasovacích práv s akcií spojených.⁹⁷ Zde se setkáváme se zásadním zásahem do základních práv a omezení výkonu v tomto rozsahu lze požadovat pouze ve velmi krajních případech. Další velkou potenciální výhodou je, že pokud je např. člen statutárního orgánu vyšetřován PČR ze spáchání trestného činu proti společnosti lze na civilní soud podat návrh na předběžné opatření. Může tak dojít k omezení výkonu činnosti a tím lze zabránit i případným dalším škodám. Takový návrh lze podat samozřejmě i bez podání trestního oznámení. Avšak z pohledu soudní praxe soud jen málokdy vyhoví předběžnému opatření, pokud zde není důvodná obava. V případě probíhajícího vyšetřování soud tím spíše vyhodnotí naléhavý zájem na prozatímní úpravě poměrů a to tak, že kladně rozhodne o předběžném opatření.

Jednáním člena představenstva, nebo dozorčí rady může být naplněna některá ze skutkových podstat trestného činu. V takovém případě se bude jednat zejména o trestné činy v hlavě V. a VI. zvláštní části trestního zákoníku. Především se bude jednat o tyto trestné činy: zpronevěra dle § 206 TZ, porušení povinnosti při správě cizího majetku dle § 220 TZ, porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti dle § 221 TZ, manipulace s kurzem investičního nástroje dle § 250 TZ, zneužití informace v obchodním styku dle § 255 TZ a zneužití postavení

⁹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 5 Tz. 52/2014.

v obchodním styku dle § 255a TZ, ve vzácných případech se může jednat o způsobení úpadku dle § 224 TZ.

Zpronevěrou si pachatel přisvojí cizí věc, která mu byla svěřena a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, tedy vyšší než 5.000 Kč. Pokud tedy člen statutárního orgánu např. použije firemní peníze k uhrazení pojistného na své soukromé vozidlo dopouští se tím trestného činu zpronevěry.⁹⁸ Zpronevěrou je i svévolné přisvojení peněz jednatelem z prostředků firmy.⁹⁹ Je nutné si uvědomit, že i když je někdo spoluvlastníkem společnosti, neznamená to, že může volně nakládat s peněžními prostředky společnosti, jelikož se majetek právnická osoby posuzuje samostatně. V praxi bývá tato situace obcházena zápůjčkou od společnosti právě členu statutárnímu orgánu na dobu neurčitou, takové jednání nezakládá trestněprávní rovinu. Je však pochybné, zda takové jednání může splňovat péči řádného hospodáře dle zákona o obchodních korporacích.

Skutková podstata porušení při správě cizího majetku chrání oproti zpronevěře všechna majetková práva, nikoliv jen samotnou svěřenou věc. Postih se tedy vztahuje na porušení povinností, nikoliv na zneužití dispozice s věcí.¹⁰⁰ Je tedy co do rozsahu širší než zpronevěra. Škodou se rozumí nejen škoda, jež skutečně vznikla jednáním, ale zahrnuje i ušlý zisk, jehož by při vynaložení řádné péče mohlo být dosaženo.¹⁰¹ V případě porušení při správě cizího majetku, které nebude úmyslné. Bude-li zde ale zjevná bezohlednost, nebo lehkomyšlnost, a to ve věcech výkonu člena představenstva (případně dozorčí rady), mohlo by se jednat o porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti.

Pokud by osoba úmyslně rozšiřovala nepravdivé, nebo hrubě zkreslené informace výrazně ovlivňující cenu akcie, dopustila by se trestného činu manipulace s kurzem investičního nástroje. Může se jednat například o uveřejnění informací členem statutárního orgánu o hospodářských výsledcích pár dní před oficiálním uveřejněním, jež jsou výrazně odlišné od skutečných výsledků, případně o informaci, že plánuje společnost nucený přechod účastnických cenných papírů za určitou cenu, která je výrazně odlišná od současných cen. Také zneužití interních informací, které se zabývají výraznými burzovními operacemi členů představenstva a majoritního vlastníka za účelem umělého zvýšení ceny akcií, které využije představenstvo a majoritní akcionáři lze považovat za manipulace s kurzem investičního nástroje.¹⁰²

⁹⁸ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. Vydání. Praha: Vydavatelství Leges, 2017, s. 321.

⁹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. února 2009, sp. zn. 8 Tdo 46/2009.

¹⁰⁰ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. Vydání. Praha: Vydavatelství Leges, 2017, s. 348.

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. května 2007, ve věci Ypourgos Oikonomikon a Proistamenos DOY Amfissas proti Charilaos Georgakis, (C-391/04).

Zneužití postavení v obchodním styku je zaměřeno na postih tzv. zákazu konkurence.¹⁰³ Podstatou je zneužití postavení v podnikatelských subjektech se stejným nebo podobným předmětem činnosti k uzavření jedné smlouvy na úkor jednoho v úmyslu opatřit sobě, nebo jinému prospěch.¹⁰⁴

Posledním trestným činem, který v této souvislosti zmíním je pokus způsobení úpadku. Jedná se o trestný čin, u něhož je největším praktickým problémem samotné prokázání samotné skutečnosti, tj. úmyslu přivodit společnosti úpadek. Zde je zejména kriminalizovaná přehnaná zadluženost, jež poškozují věřitele.¹⁰⁵

V případě, že budou vůči společnosti uplatňovány neexistující pohledávky, např. prostřednictvím návrhu na zahájení insolvenčního řízení, aby společnost byla donucena je uhradit, lze takové jednání kvalifikovat jednak jako vydírání dle § 175 odst. 1 TZ a dále i jako pomluvu dle § 184 TZ.¹⁰⁶

Je však nutné zdůraznit, že podání zcela nepravdivého trestního oznámení je taktéž trestný čin. Přesah do trestního práva je spíše krajním řešením situace, které však může být v některých situacích nezbytné.

¹⁰³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. Vydání. Praha: Vydavatelství Leges, 2017, s.395.

¹⁰⁴ Tamtéž.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 335.

¹⁰⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2015, sp. zn. 8 Tdo 1352/2014.

7. Srovnání se zahraniční právní úpravou

Nutnost splnění určitého kvalifikovaného podílu pro možnost uplatnění akcionářských žalob nemají zakotveny všechny státy, za příklad lze uvést americkou právní úpravu v Delaware. Základním důvodem nezakotvení podmínky kvalifikovaného podílu je především zachování odstrašujícího prvku derivativních žalob.¹⁰⁷ K možnosti uplatnění žaloby na náhradu reflexní újmy je celá řada judikatury, kde je vymezeno, kdy je nutno žalovat přímo akcionářskou žalobou či kdy lze uplatnit nárok skrze žalobu na náhradu reflexní újmy (viz Johnson v. Gore WOOD & Co popsáný níže). Obecně se uplatňuje přednost náhrady společnosti a k reflexní náhradě dochází až následovně. Je důležité si v začátku položit zejména dvě základní otázky: 1.) Kdo je poškozen - společnost, či akcionář? 2.) Kdo obdrží náhradu újmy?¹⁰⁸ Obecně však vždy bude určitým způsobem poškozena společnost. Avšak v případě, kdy je určitý akcionář poškozen více - v porovnání s ostatními, i když vznikla hlavní újma společnosti, je v takovém případě zachován individuální prvek.¹⁰⁹

V německé právní úpravě nalezneme zakotvení akcionářské žaloby v § 148 Aktg.¹¹⁰ Základní podmínkou pro podání takové žaloby je, aby akcionář měl účast ve výši 1% na základním kapitálu společnosti, nebo majetková účast minimálně 100 000 EUR v době před škodným jednáním, nebo došlo následně k univerzální sukcesi, kdy nabyvatel věděl o škodném jednání. Dále, stejně jako v české právní úpravě, musí vyzvat akcionář orgán společnosti, zda společnost sama neuplatní u soudu skrze žalobu svůj nárok. Další podmínkou je podezření z toho, že došlo k poškození společnosti porušením zákona, nebo stanov společnosti. Poslední podmínkou, kterou zde nalezneme je to, že zde nepřevažuje zájem společnosti na neuplatnění nároku v zájmu společnosti. Po kumulativním splnění všech těchto podmínek může akcionář podat žádost k okresnímu soudu. K žádosti o žalobě je žalovaný oprávněn se vyjádřit a poté dojde k přezkoumání oprávněnosti žaloby. Po přezkoumání rozhodne soud, zda je žádost oprávněná a zda může být podána žalob (musí být podáno do 3 měsíců), nebo zda je nepřípustná. Po uplatnění žaloby již není možná sukcese na jiné akcionáře, kteří by vstoupili na místo stávajícího žalobce.

Co se týče ohledně nákladů řízení v německé právní úpravě, vidím zde velký potenciál pro aplikaci i v naší právní úpravě. Je zde totiž stanoveno, že pokud je soudem zamítnuta žádost o

¹⁰⁷ LASÁK, Jan. Ve jménu korporace: derivativní žaloby vůči členům statutárního orgánu. *Obchodněprávní revue*, 2010, roč. 2, č. 4, s. 75.

¹⁰⁸ WENJING, Chen. *A comparative Study of funding Shareholders Litigation*, 2017, [cit. 5. 1. 2019] [online kniha] Dostupné na: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:9reckYRdmyQJ:https://www.springer.com/cda/content/document/cda_downloaddocument/9789811036224-c2.pdf%3FSGWID%3D0-0-45-1604477-p180565382+%cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz&client=safari , s. 16

¹⁰⁹ Tamtéž.

¹¹⁰ § 148 aktuální znění: Aktiengesetz.

podání žaloby k soudu, je povinen akcionář tyto náklady uhradit sám. Pokud však bude žádosti vyhověno, pak je povinna společnost nahradit tyto náklady. V případě, kdy namísto akcionáře vstoupí společnost, je povinna nahradit akcionáři náklady, které do té doby vynaložil. Jednalo by se sice o větší zátěž soudu, v rámci řízení o přezkumu, ale celková koncepce by dle mého názoru byla prospěšná.

V německé právní úpravě nalezneme reflexní škodu upravenou v § 117 Aktg., již na první pohled je patrná rozsáhlejší úprava, než jakou nalezneme v našem občanském zákoníku. Je zde stanoveno, že je společně a nerozdílně zavázán s členem představenstva, jednatelem a prokuristou i ten, kdo využil svého vlivu k poškození společnosti. Škodu jsou povinni nahradit jednak společnosti, a pokud takovým odškodněním nevyrovnají újmu, která vznikla akcionářům na jejich podílu, jsou povinni tuto škodu nahradit i akcionářům v rozsahu, ve kterém nebyla vyrovnána odškodněním společnosti.¹¹¹ Zvláštní pozornost bych zde věnoval odst. 5 předmětného paragrafu. V předmětném odstavci nalezneme právní úpravu problematiky prvotního uspokojení věřitelů společnosti před uspokojením společníků. V německé právní úpravě je zakotveno, že nemůže-li dosáhnout věřitel uspokojení své pohledávky z majetku společnosti, má právo na reflexní škodu. Takové právo mají věřitelé i v případě zrušení a vypořádání likvidačního zůstatku. Další odlišností od naší právní úpravy je promlčecí lhůta, která je stanovena na 5 let. Právní úprava se však nepoužije v případě zahraničních společností a společností, které byly založeny za zakázaným účelem (např. k páčání trestné činnosti), což lze též považovat za účelné i v naší právní úpravě.

Základní pravidlo je takové, že ve spoustě zemích společník nemá právo na náhradu reflexní škody, pokud je pouhým odrazem škody společnosti.¹¹² K právní úpravě Velké Británie bych odcitoval úryvek z Johnson v. Gore WOOD & Co [2000] UKHL 65, v odst. 62 Lord Millett¹¹³ – „*Za prvé je třeba uvést, že pokud by společníkovi bylo umožněno domáhat se náhrady reflexní škody, mohlo by vyvstat riziko dvojího náhrady škody. Osoby jednající protiprávně by měly poškozenému nahradit jeho skutečnou újmu, nikoliv více*“. Nutno podotknout, že takové riziko neexistuje tam, kde se společnost rozhodne újmu nevymáhat, nebo ji vyřeší vyrovnáním, které neodráží celou skutečnou újmu.¹¹⁴

Velmi striktní režim pro derivativní žaloby má nastavený např. Velká Británie, zde existuje pouhá minimální možnost pro úspěšné uplatnění derivativní žaloby. Otázkou derivativních žalob se zabýval již v roce 1843 v případě Foss v. Harbottle, kde je stanoveno obecné pravidlo, že

¹¹¹ Zde bych si dovolil upozornit i nepřesný předklad, kde pan doc. JUDr. Bohumil Havel Ph. D. v obchodněprávním revue 7-8./2012 nepřesně uvádí: „je rovněž povinen nahradit škodu vzniklou akcionářům, pokud byli poškozeni, nehledě na škodu, která jim byla způsobena poškozením společnosti“, takovou povinnost sice má, ale pouze v rozsahu, ve kterém nebyla vyrovnána náhradou škody společnosti.
¹¹² ROZEHNAL, Aleš. *Náhrada reflexní škody společníků korporace*. 1.vydání. Plzeň: Vydavatelství Aleš Čeněk, 2016. s. 80
¹¹³: Johnson v. Gore WOOD & Co [2000] UKHL 65, v odst. 62 Lord Millet, český překlad převzat z: ROZEHNAL, Aleš. *Náhrada reflexní škody společníků korporace*. 1.vydání. Plzeň: Vydavatelství Aleš Čeněk, 2016. s. 80
¹¹⁴ ROZEHNAL, Aleš. *Náhrada reflexní škody společníků korporace*. 1.vydání. Plzeň: Vydavatelství Aleš Čeněk, 2016. s. 80

společnost je jediným oprávněným žalobcem pro uplatnění pohledávky z porušení péče řádného hospodáře, tento případ stanovil základní východiska, která jsou využívána do dnešní doby.¹¹⁵ Sir James Wigram formuloval dvě výjimky, kdy lze uplatnit za společnost žalobu. Prvním případem je situace, kdy první z ní je samotná argumentace špatným řízením společnosti a je odůvodněna možnost samotnou společností podat žalobu. Druhým případem je situace, kdy valná hromada sama odhlasuje takovou žalobu, v takovém případě soud nemá právo zasahovat.¹¹⁶ V současném právu je problematika derivativních žalob upravena v obchodním zákoně z roku 2006 v ustanovení s 994¹¹⁷, které vymezuje, za jakých podmínek lze uplatnit derivativní žalobu. První z nich je podmínka, že záležitosti společnosti nejsou vedeny řádně a dochází tak neoprávněně k poškození všech společníků, nebo jejich části. Dále, že učiněný nebo zamýšlený akt, či opomenutí společnosti jsou škodlivé. Takové právo má člen korporace, také tehdy pokud na něj byly převedeny nebo přeneseny zákoně akcie.

¹¹⁵ Případ Foss vs. Harpottle ze dne 25. 3. 1843, Velká Británie [online] Dostupný na: <<http://www.worldlii.org/uk/cases/EngR/1843/478.pdf>>

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ Aktuální znění: companies act 2006

Závěr

Cílem této práce bylo především porovnání institutu akcionářské žaloby a žaloby na náhradu reflexní újmy, srovnání jejich výhod a nevýhod. Dále se práce zabývala i otázkou souběžného uplatnění těchto institutů.

Při celkovém shrnutí těchto dvou institutů nalezneme řadu zásadních rozdílů. Je otázkou, do jaké míry zamýšlel zákonodárce rozšíření práv minoritních společníků zakotvením institutu reflexní újmy. Z důvodové zprávy lze vyvodit závěr, že reflexní újma byla konstruována, jako „záchranná síť“ pro všechny soukromoprávní korporace a pro všechny společníky. Avšak její minimální právní úprava výrazně limituje její praktické využívání.

Zarážející je především důvod, proč např. u akciových společností mají informační povinnost vůči dozorčí radě pouze kvalifikovaní akcionáři k podání akcionářské žaloby na náhradu újmy a společníci, jež se domáhají reflexní újmy takovou povinností stanovenou nemají. Je pravdou, že primárním cílem reflexní újmy je náhrada újmy společníkovi, ale zároveň zde může být rozhodnuto i o náhradě újmy společnosti. Je zde tedy minimálně vhodné, aby vedení společnosti bylo informováno o tomto probíhajícím řízení již s ohledem na případnou koordinaci akcionářů se společností (tzn., aby nebyla např. podána v mezidobí akcionářská žaloba a tím nebyly zbytečně vynaloženy prostředky na soudní řízení). Dále by zde mohl zasáhnout dozorčí orgán společnosti a nemuselo by dojít k soudnímu sporu, který obecně nemusí být obchodními partnery a investory vnímán pozitivně.

Co se týká samotných nákladů je jistou nevýhodou při uplatnění žaloby na náhradu reflexní újmy, že zde soudní poplatek platí přímo akcionář, avšak jen z újmy jemu způsobené. V případě akcionářské žaloby je takový soudní poplatek zaplacen společností, ale na druhou stranu z celé částky. V praxi lze však čekat spíše neochotu ze strany vedení společnosti se zaplacením takového poplatku. V takovém případě jej bude nucen akcionář zaplatit sám, pokud však bude se žalobou úspěšný, může si zaplacení soudního poplatku uplatnit u společnosti z titulu bezdůvodného obohacení. Za velmi vhodnou variantu považuji řešení této kolize vrchním soudem v Praze (usnesení vrchního soudu v Praze, který se vydal cestou aplikace výjimky v zákoně o soudních poplatcích, konkrétně skrze § 9 odst. 4 písm. c.), kdy v případě, že akcionář bez své viny nemohl zaplatit soudní poplatek a zároveň prokáže nebezpečí z prodlení, soud řízení nezastaví z důvodu neuhrazení soudního poplatku, soud zde uloží pouze povinnost uhradit soudní poplatek až společně s rozhodnutím (viz § 9 odst. 6 zákona o soudních poplatcích).¹¹⁸ Což považuji za nejvhodnější řešení.

¹¹⁸ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. prosince 2016, č.j. 14 Cmo 258/204-101.

Nedostatky v právní úpravě ohledně toho, kdy má být rozhodnuto o náhradě újmy přímo společníkovi, nebo kdy lze rozhodnout o náhradě újmy společnosti, lze odstranit judikaturou. I zde by však z pohledu předvídatelnosti zákona měla být stanovena jasnější pravidla. Za velmi zásadní nedostatek považuji zejména otázku účastenství na řízení společnosti. Ze samotného znění zákona nevyplývá, zda je společnost účastníkem automaticky, či zda je pouze vedlejším účastníkem, nebo zda není účastníkem řízení. Každá z těchto variant obnáší řadu zásadních problémů. První dvě varianty, zejména pak fakt, že i kdyby společnost nechtěla být účastníkem, tak by jí musela být a mohla by jí vzniknout povinnost nahradit náklady řízení protistraně v případě neúspěchu ve věci. Pokud dojdeme k závěru, že společnost účastníkem řízení není, tak narazíme na fakt, že z pohledu procesního práva nelze přiznat náhradu újmy někomu, kdo není účastníkem řízení. Stejně tak pokud budeme tvrdit, že je společnost vedlejším účastníkem řízení, jak lze přiznat celý sporný nárok společnosti, jako vedlejšímu účastníkovi? Zde jsem zaujal postoj, že společnost má být dotázána, zda chce být účastníkem řízení. Pokud odmítne, neměla by zde být možnost soudu přiznat náhradu újmy společnosti. Stejně tak by jí neměla vzniknout případná povinnost nahradit náklady žalovaného v případě neúspěchu ve věci. Tím však dojde z praktického hlediska k úplnému zániku možnosti soudu přiznat náhradu společnosti. S ohledem na fakt, že v případě, kdy společnost vnímá za reálnou šanci úspěchu s nárokem na jeho vymožení a bude chtít takovou újmu vymáhat, bude takovou újmu vymáhat sama a nikoliv, jako „vedlejší účastník“ v řízení o reflexní újmě.

K problematice souběžné akcionářské žaloby a reflexní újmy jsem zaujal preferenci spojení věcí. Upřednostňuji to především s odkazem na obecnou preferenci spojení věcí před přerušением řízení, které podporuji především blízkostí předmětu řízení (zejména s ohledem na totožnost skutku a prolínání zájmů žalobce a společnosti) a možností soudu i v řízení o reflexní újmě rozhodnout o náhradě újmy společnosti. Spojení věcí by zabránilo i případným rozporům v rozhodnutí o témže skutku. V právním státě nelze akceptovat zamítnutí akcionářské žaloby a v následném řízení o náhradě reflexní újmy, takovou újmu přiznat na základě stejného skutku.

Při celkovém hodnocení obou institutů je nutné se zamyslet nad existencí institutu reflexní újmy, jelikož při současné právní úpravě je tento institut s ohledem na procesní úpravu *de facto* nepoužitelný. Pokud bylo úmyslem zákonodárce umožnit náhradu újmy na podílu společníka, poté je otázkou, jaký praktický význam má náhrada újmy v momentě, kdy soud rozhodne o náhradě újmy společnosti, která bude dle mého názoru obecně preferovaná obecnými soudy (tedy fakticky opět k přesunu do prostoru derivativních žalob). Pokud bylo cílem zákonodárce rozšířit okruh osob, jež mohou podat žalobu na vedení společnosti pro porušení péče řádného hospodáře, považoval bych za vhodnější např. zakotvení mírnějšího hlediska kvalifikovaného akcionáře.

Jelikož právo akcionáře na náhradu újmy je důležité, i tak by nemělo být upřednostněno před samotnou náhradou újmy společnosti.

Ve srovnání se zahraniční právní úpravou je zjevný rozdíl zejména v rozsáhlosti právní úpravy reflexní újmy. Jako nejpřínosnější pro naši právní úpravu považuji zejména vyřešení práv věřitelů na náhradu reflexních škod, kdy považuji za absurdní možnost, že dojde k náhradě újmy společníkům, ale věřitelé společnosti zůstanou zcela bez náhrady v případě likvidace společnosti. Zde je však opět nutné přihlídnout k možnému zneužití práva a nastavit pravidla pro případné náhrady, např. poměrné uspokojení věřitelů a společníků za situace, kdy újmu a likvidaci společnosti prokazatelně způsobí jen jeden ze společníků.

Pokud srovnáme právní úpravu akcionářské žaloby s německou úpravou, najdeme zde přinejmenším debaty hodný postup přezkumu žádosti o akcionářskou žalobu, kdy nejnižší soudy rozhodují o tom, zda je zde důvod pro podání žaloby. Pokud pak shledají žalobu jako důvodnou, je společnost povinna nahradit náklady akcionáři. Tím se sice zatíží nižší soudy, avšak může zde odpadnout hrozba vysokým soudním poplatkem a zároveň se tak zredukuje případné zcela šikanózní podání. V případě zamítnutí žádosti totiž musí náklady nahradit akcionář. Šikanózní podání, která nepřiměřeně zatěžují vedení společnosti se tedy zredukuje, jelikož v rámci přezkumného řízení se lze stručně vyjádřit, a to namísto náročné obrany při samotném řízení.

Bibliografie

a) Monografie, učebnice:

JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 7. Vydání. Praha: Vydavatelství Leges, 2017, s. 1312.

ROZEHNAL, Aleš. Náhrada reflexní škody společníků korporace. 1.vydání. Plzeň: Vydavatelství Aleš Čeněk, 2016. 156 s.

a) Komentáře:

BĚLOHLÁVEK, J. Alexander.. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích I.díl.* 1.vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 2736.

ELIÁŠ, Karel. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, s. 1119.

HULMÁK, Milan. (ed.) *Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014)*, 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 2072.

LASÁK, Jan. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. II. díl.* 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 2872.

LAVICKÝ, Petr. *Komentář Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 2380.

LAVICKÝ, Petr. *Občanský soudní řád (§1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář.* 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2017, s. 1116.

PŘIDAL, Ondřej. In SVOBODA, Karel. *Komentář k občanskému soudnímu řádu.* 2. vydání. Praha: C.H. Beck ,2017, s. 1632.

ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Komentář Zákon o obchodních korporacích.* 1.vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 994.

b) Právní předpisy:

Aktuální znění: zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů.

Aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Aktuální znění: zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Aktuální znění: zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

Aktuální znění: zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Aktuální znění: zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení, ve znění pozdějších předpisů.

Aktuální znění: zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

Aktuální znění: zákon Aktiengesetz, ve znění pozdějších předpisů. (Něm)

Aktuální znění: companies act 2006 (VB)

c) Judikatura:

Případ Foss v Harbottle ze dne 25. 3. 1843, UK.

Aronson v. Lewis ze dne 1. března 1984, USA.

Johnson v. Gore WOOD & Co ze dne 14. prosince 2000, UK.

Rozsudek Soudního dvora ze dne 10. května 2007, ve věci Ypourgos Oikonomikon a Proistamenos DOY Amfissas proti Charilaos Georgakis, (C-391/04).

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. října 1971, sp. zn. 6 To 33/1971.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 1996, sp. zn. II Odon 15/1996.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2003, sp. zn. 29 Odo 871/2002.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2006, sp. zn. 25 Cdo 359/2005.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. května 2008, sp. zn. 29 Odo 1118/2006.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2008, sp. zn. 29 Cdo 2531/2008.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2011, sp. zn. 29 Cdo 4276/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. září 2011, sp. zn. 29 Cdo 2295/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. června 2012, sp. zn. 29 Cdo 3542/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. června 2012, sp. zn. 29 Cdo 2139/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. března 2014, sp. zn. 29 Cdo 3915/2012.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. března 2015, sp. zn. 29 Cdo 508/2013.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. října 2016, sp. zn. 29 Cdo 5036/2015.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. ledna 2016, sp. zn. 29 Cdo 1667/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. května 2004, sp. zn. 29 Odo 841/2003.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. června 2009, sp. zn. 29 Cdo 3663/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2009, sp. zn. 29 Cdo 3180/2008.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. února 2009, sp. zn. 8 Tdo 46/2009.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2013, sp. zn. 27 Cdo 57/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 2015, sp. zn. 5 Tz. 52/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. února 2015, sp. zn. 8 Tdo 1352/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. července 2014, sp. zn. 29 Cdo 1839/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. února 2017, sp. zn. 29 NSČR 220/2016.

Usnesení Vrchního soud v Praze ze dne 17. prosince 2016, č.j. 14 Cmo 258/204-101.

d) Internetové zdroje:

ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií?* [online]. Bulletin-advokacie.cz, 21. 2. 2018 [cit. 2. 10. 2018]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/lze-akcionarum-odejmout-zakonem-priznana-prava-aneb-kdy-prestava-byt-akcie-akcii?browser=mobi>>

THOMPSON, ELIZABETH J. Direct Harm, Special Injury, or Duty Owed: Which Test Allows for the Most Shareholder Success in Direct Shareholder Litigation? [online]. Questia.com, 2009 [cit. 30. prosince 2018]. Dostupné na: <<https://www.questia.com/read/1P3-2035044241/direct-harm-special-injury-or-duty-owed-which-test>>

ADMIN, Tým. *K NOZ § 213* [online]. Obzcan.cz, [cit. 1. prosince 2018]. Dostupné na: <<https://www.obczan.cz/zakon/noz/cast-prvni/hlava-ii/dil-3/oddil-2/pododdil-1/paragraf-213?detail-comments-item-1775-expanded=1&detail-comments-item-1775-item-610-comments-item-240-expanded=1&detail-comments-item-1775-item-610-comments-item-1567-expanded=1&detail-comments-item-1775-item-610-comments-item-1775-expanded=1&detail-comments-item-1775-item-610-comments-item-3053-expanded=1&detail-comments-item-1567-expanded=1&do=detail-comments-item-1775-export>>

WENJING, Chen. *A comparative Study of funding Shareholders Litigation*, 2017, [cit. 5. 1. 2019] [online kniha] Dostupné na: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:9reckYRdmyQJ:https://www.springer.com/cda/content/document/cda_downloaddocument/9789811036224-c2.pdf%3FSGWID%3D0-0-45-1604477-p180565382+&cd=1&hl=cs&ct=clnk&gl=cz&client=safari>

e) Odborné časopisy:

BORSÍK, Daniel. Péče řádného hospodáře a pravidlo podnikatelského úsudku *Obchodněprávní revue*, 2015, č.7-8, roč. 7, s. 193 – 205.

DĚDIC, Jan, LASÁK, Jan. Právnícká osoba jako člen orgánu obchodní korporace. *Obchodněprávní revue*, 2013, roč. 5, č. 11-12, s. 305-311.

LASÁK, Jan. Tahle země není pro slabý: vstupní hypotézy minimálního využití derivativních žalob, *Obchodněprávní revue*, 2011, roč. 3, č. 3, s. 77-81

LASÁK, Jan. Ve jménu korporace: derivativní žaloby vůči členům statutárního orgánu.

Obchodněprávní revue, 2010, roč. 2., č. 3, s. 77-82.

PIHERA, Vlastimil. Tvrdé jádro a měkká slupka, Úvaha o odpovědnosti managementu kapitálových společností *Obchodněprávní revue*, 2012, roč. 4, č. 5, s. 142-148

Abstrakt

Tato diplomová práce se věnuje problematice současné právní úpravy reflexní újmy akcionářských žalob. Práce je členěna na úvod, sedm kapitol a závěr. První kapitola se zabývá péčí řádného hospodáře se zaměřením na klíčovou judikaturu.

Druhá kapitola se věnuje obecně problematice akcionářských žalob, následně jsou rozebírány jednotlivé procesní odlišnosti akcionářských žalob. Poslední dvě podkapitoly jsou věnovány procesním otázkám při dědickém a insolvenčním řízení. Třetí kapitola je věnována reflexní újmě. Čtvrtá kapitola se věnuje srovnání obou institutů, a tedy srovnání reflexní škody s akcionářskou žalobou. Pátá kapitola je zaměřena na procesní problematiku současného podání obou žalob (na náhradu reflexní újmy a akcionářské žaloby). Šestá kapitola se věnuje možné podpůrné roli veřejného práva pro úspěšné uplatnění obou žalob. Poslední kapitola je věnována srovnání české právní úpravy se zahraniční právní úpravou, především s německou, ale také s britskou a americkou.

Ke zpracování této práce byly využity obecné metody vědecké práce, jakými jsou: analýza, indukce, dedukce a koparace. Mimoto budu pracovat s právními argumenty, ať už se jedná o argumenty formálně-systematické, teleologické či jiné.

Abstract

This thesis deals with the issue of current legal regulation of Reflect loss and shareholder actions. The thesis is divided into introduction, seven chapters and the conclusion. The first chapter deals with the care of a good treasurer with a focus on a key practise of the courts (judicature).

The second chapter is generally devoted to the issue of shareholder action, then the individual procedural differences of shareholder actions are discussed. The last two subchapters are devoted to procedural issues during inheritance and insolvency proceedings. The third chapter deals with a reflect loss. The fourth chapter compares both of the institutes – shareholder action and reflect loss. The fifth chapter focuses on the procedural issues of simultaneous filing of both actions (on the reflect loss and shareholder action). The sixth chapter deals with the possible supporting role of public law for the successful application of both actions. The last chapter is devoted to the comparison of the Czech legislation with foreign law, primarily with German legislation, but also with the American and British legislation.

There were used general scientific methods in this work such as analysis, induction, deduction and comparison. In addition there were plentifully used legal arguments like formal-systematic arguments, teleological arguments and other.

Klíčová slova

Reflexní újma/škoda, akcionářská žaloba, derivativní žaloba, péče řádného hospodáře , kvalifikovaný akcionář, splacení emisního kurzu

Key words

Reflect loss, shareholder action, derivative action, care of a good treasurer, a qualified shareholder, repayment of the issue rate